

فهرست

سر سخن

وفیات الاعیان ۵-۳

یادی از دگردشتگان

خدمات استاد احسان یارشاطر به معارف ایرانی و اسلامی / محمود امیدسالار ۱۰-۶
فهرست‌های شاهان هخامنشی در آثار بیرونی و ابن عبری / احسان یارشاطر: ترجمه: نیما جمالی ۱۷-۱۱
ایران‌شناسان و ایران‌دوستان غیرایرانی / احسان یارشاطر: ترجمه: سید محمدحسین مرعشی ۳۶-۱۸
استاد ژیلبر لازار (۱۹۲۰-۲۰۱۸) و تحقیقات او در زبان‌های ایرانی / علی‌اشرف صادقی ۴۶-۳۷
خاطراتی از استاد ژیلبر لازار، خدمتگزار راستین زبان فارسی / ژاله آموزگار ۴۹-۴۷
حکایتی به زبان فارسی محلی گیو (منطقه بیرجند) / ژیلبر لازار: ترجمه: سید محمدحسین مرعشی ۵۷-۵۰
ملاحظاتی در باب سبک ترجمه‌های کهن قرآن و کتاب مقدس / ژیلبر لازار: ترجمه: ستایش دشتی ۶۱-۵۸
شوقی شرقی در قلبی غربی: نگاهی کوتاه به زندگی، افکار و آثار لئونارد لویسن ایران‌شناس و مولاناپژوه
آمریکایی / مجدالدین کیوانی ۶۹-۶۲
مرگ تن هدیه‌ست بر اصحاب راز؛ یادمانده‌هایی از لئونارد لویسن / الوند بهاری ۷۲-۷۰
شرح حال و آثار محمد شیرین مغربی / لئونارد لویسن ۸۰-۷۳

جستار

داغ باز آوردن؛ تصحیح یک رباعی سنایی / سید علی میرافضلی ۸۳-۸۱
خیام و ترجمه تعلیقات ابن سینا به پارسی / سید حسین موسویان ۸۹-۸۴
از لزومیات ابوالعلاء معری به انتخاب ابن‌السید بطلیبوسی / علیرضا ذکاوتی فراگوزلو ۱۱۰-۹۰
موقوفات محمودشاه مظفری بر بقعه شیخ صفی‌الدین اردبیلی بر پایه سند مورخ ۷۴۸ق / عمادالدین
شیخ‌الحکمایی ۱۱۸-۱۱۱
آگاهی‌هایی تازه از زندگی نجم‌دایه در نسخه‌ای از تفسیرش، بحر الحقایق، با یادداشتی به خط خود او /
علی صفری آق‌قلعه ۱۲۸-۱۱۹
برگی از تاریخ ۳: سواد نامه امیرنظام به وکیل‌الملک حاکم کرمان و شکایت از یک کاتب و محرر /
محمدجواد جدی ۱۳۱-۱۲۹

نقد و بررسی

مقالات احمد تفضلی / سید احمدرضا قائم‌مقامی ۱۴۰-۱۳۲
کتاب‌های اوستا: متون مقدس زرتشتیان / بهمن مرادیان ۱۴۶-۱۴۱

ایران در متون و منابع عثمانی (۱۸)

آثار نوری ابراهیم / نصرالله صالحی ۱۴۹-۱۴۷

ایران‌شناسان و ایران‌دوستان غیرایرانی

احسان یارشاطر*

ترجمه: سید محمدحسین مرعشی
marashi1340@gmail.com

۱۶۲۴م. درگذشت گارسیا د سیلوا فیگروا (Garcias de Silva Figuroa، متولد ۱۵۵۰)، دیپلمات و جهان‌گرد اسپانیایی، نویسنده خاطرات خود در ایران به نام سفرنامه دن گارسیا د سیلوا فیگوروا سفیر اسپانیا در دربار شاه عباس اول.^۳

۱۶۳۵م. درگذشت آنتونی شرلی (Anthony Sherley، متولد ۱۵۶۵)، جهان‌گرد بریتانیایی که همراه با برادر خود، رابرت شرلی، در دربار شاه عباس اول به خدمات سیاسی مشغول بودند. سفرنامه برادران شرلی از اوست.

۱۶۵۲م. درگذشت پیترولا دلا واله (Pietro della Valle، متولد ۱۵۸۶)، جهان‌گرد مشهور ایتالیایی، نویسنده مسافرت‌های پیترولا دلا واله به ترکیه، مصر، فلسطین، ایران، هند و دیگر سرزمین‌ها،^۵ که تنها بخش ایران آن، با عنوان سفرنامه پیترولا دلا واله به فارسی ترجمه شده است.

۱۶۷۱م. درگذشت آدام اولتاریوس (Adam Olearius، متولد ۱۶۰۳)، دانشمند، جغرافی‌دان، کتابدار و منشی آلمانی سفارت دوک هلشتاین (Duke of Holstein)، نویسنده سفرنامه آدام اولتاریوس.^۶

۱۶۸۲م. درگذشت سیر تامس هربرت (Thomas Herbert، متولد ۱۶۰۶)، نویسنده نخستین سفرنامه انگلیسی درباره ایران: گزارشی از کشور پادشاهی ایران.^۷

۱۶۸۹م. درگذشت ژان باتیست تاورنیه (Jean-Baptiste Tavernier، متولد ۱۶۰۵)، جهانگرد فرانسوی، نویسنده سفرنامه تاورنیه^۸ که منبع مهمی در تاریخ صفویان به شمار می‌رود.

2. *Don Juan of Persia; a Shi'ah Catholic 1560-1604* (tr. & ed. by G. Le Strange, 1926)
3. *L'ambassade de d. Garcias de Silva Figuroa en Perse* (French tr., 1667).
4. *Sir Anthony Sherley: His relation of his travels into Persia* (1613).
5. *Voyages de P. della Vella dans la Turquie, L'Egypt, La Palestine, la Perse, les Indes Orientales et autres lieux* (French tr., 7 vols., 1745).
6. *The Voyages and Travels of the Ambassadors from the Duke of Holstein to the Great Duke of Muscovy and the King of Persia* (English tr., 1662).
7. *A Description of the Persian Monarchy* (London, 1634).
8. *Six Voyages en Turquie, en Perse et aux Indes* (1676-77).

۱۴۱۲م. درگذشت روی گونسالس دکلاویخو (Ruy Gonzalez de Clavijo)، اهل اسپانیا، سفیر هنری سوم، شاه کاستیل، در دربار تیمور، مؤلف سفرنامه کلاویخو که یک بار کلمنتس رابرت مارکام (Clements Robert Markham) آن را تحت عنوان خاطرات سفیر روی گونسالس دکلاویخو در دربار تیمور در سمرقند ۱۴۰۳-۶، و بار دیگر لسترنیج (Guy le Strange) با عنوان سفیری در دربار تیمور ۱۴۰۶-۱۴۰۳، به انگلیسی ترجمه کردند.

۱۶۰۴م. درگذشت دن ژوان د پرسیا (Don Juan da Persia، ارواح بیگ بن سلطان علی بیگ، متولد ۱۵۶۰)، کاتولیکی که پس از سفر به ایران به اسلام گروید. مؤلف کتاب دون ژوان ایرانی.^۲

* احسان یارشاطر در مجلد سیزدهم ایرانیکا، در صفحه‌های ۲۴۷ تا ۲۹۹، مقاله‌ای با نام خود درج کرده است با عنوان:

Iran II. Iranian History (3): A Chronological Table of Events

این مقاله، رویدادنگاری تاریخ عمومی ایران از صدهزار سال پیش (دوران پارینه‌سنگی) تا ۲۰۰۵ میلادی (آغاز ریاست جمهوری محمود احمدی‌نژاد) را شامل می‌شود. از این مقاله، تنها مدخل‌های ایران‌شناسان و ایران‌دوستان استخراج و ترجمه شده است که حدود دویست مدخل را در بر می‌گیرد. در این مقاله عنوان‌های کتاب‌ها و مقالاتی که پیش از این به فارسی برگردانده شده‌اند به همان صورتی که مترجمان آورده‌اند ذکر شده است. اما برخی از کتاب‌ها و مقالات به فارسی ترجمه نشده‌اند، ما برای پرهیز از آوردن عنوان‌های غیرفارسی در متن، آنها را به فارسی برگردانده‌ایم. در پایان، از آقایان مسعود راستی‌پور و دکتر عسکر بهرامی برای همراهی‌هایشان سپاسگزاریم. (مترجم)

1. *Narrative of the Embassy of Ruy Gonzalez de Clavijo to the Court of Timour at Samarcand, A.D. 1403-06* (1859).

۱۸۰۰م. سر جان ملکم (Sir John Malcolm) نماینده کمپانی هند شرقی، با ایران معاهده تجاری و سیاسی ای امضا می‌کند، که بر اساس آن ایران نمی‌تواند با افغان‌ها صلح کند، مگر آنکه از همه نقشه‌های خود در هند دست بردارند.

۱۸۳۲م. درگذشت یوهان ولفگانگ فون گوته (Johann Wolfgang Goethe، متولد ۱۷۴۹) نویسنده و شاعر مشهور آلمانی که به اشعار حافظ علاقه‌ای خاص داشت.

۱۸۳۳م. درگذشت سر جان ملکم (Sir John Malcolm)، متولد ۱۷۶۹، سرباز بریتانیایی، سیاستمدار، تاریخ‌نگار و نماینده کمپانی هند شرقی بریتانیا، فرماندار بمبئی و نویسنده تاریخ کامل ایران،^۹ نخستین تاریخ جامع ایران که اساس کار بسیاری از تاریخ‌نگاران آینده قرار گرفت.

۱۸۳۸م. درگذشت آنتوان ایزاک سیلوستر دو ساسی (Antoine Isaac Silvestre de Sacy، متولد ۱۷۵۸)، شرق‌شناس و زبان‌شناس فرانسوی، از بنیان‌گذاران انجمن آسیایی. استاد مدرسه ملی زبان‌های زنده شرقی، نویسنده خاطراتی از بناهای تاریخی ایران^{۱۰} و مقاله «یکی از قواعد مورد استفاده در نوشته‌های سکه‌های مختلف ایرانی»^{۱۱} در نشریه *Journal Asiatique*، سال ۱۸۳۱م.

۱۸۴۲م. درگذشت سر ویلیام اوزلی (William Ouseley)، متولد ۱۷۶۷، افسر شرق‌شناس بریتانیایی، نویسنده کتاب سفرهایی به کشورهای مختلف شرق: به‌ویژه ایران.^{۱۲}

۱۸۴۲م. درگذشت سیر رابرت کر پورتر (Robert Ker Porter، متولد ۱۷۷۷)، نقاش، نویسنده و سیاستمدار بریتانیایی، نویسنده سفرهایی به گرجستان، ایران، ارمنستان، بابل قدیم، در سال‌های ۱۸۱۷-۱۸۲۰.^{۱۳}

۱۸۴۹م. درگذشت جیمز جاستینیان موریه (James Justinian

۱۶۹۶م. درگذشت رافائل دومان (Raphael du Mans)، متولد ۱۶۱۳، کشیش فرانسوی که خاطراتش به نام دولت ایران در سال ۱۶۶۰،^۱ منبع مهمی در تاریخ صفویان به شمار می‌رود.

۱۷۰۳م. درگذشت تامس هاید (Thomas Hyde)، متولد ۱۶۳۶، شرق‌شناس انگلیسی و مؤلف دین باستانی ایرانیان.^۲

۱۷۱۳م. درگذشت ژان شاردن (متولد ۱۶۴۳)، جواهرفروش پروتستان فرانسوی که به مناطق بسیاری در آسیا سفر کرد و شرح مفصلی از ایران زمان خود داد و با نام سفرنامه شاردن،^۳ به رشته تحریر درآورد.

۱۷۱۶م. درگذشت انگلبرت کمپفر (Engelbert Kaempfer)، متولد ۱۶۵۱، پزشک، جهان‌گرد و نویسنده آلمانی سفرنامه کمپفر،^۴ که پس از مرگش به چاپ رسید.

۱۷۵۴م. درگذشت جیمز فریزر (James Fraser)، متولد ۱۷۱۳، شرق‌شناس بریتانیایی و مؤلف کتاب تاریخ نادرشاه افشار.^۵

۱۷۵۶م. درگذشت یوداش تادئوش کروسینسکی (Judash Thadeus Krusinski، متولد ۱۶۷۵)، سفیر و جهان‌گرد لهستانی که حدود ۲۰ سال در ایران زندگی کرد. نویسنده تاریخ انقلاب‌های ایران،^۶ و سفرنامه کروسینسکی: یادداشت‌های کشیش لهستانی عصر صفوی^۷ که جورج نیونام میتفورد (George Newnham Mitford) در سال ۱۸۴۰ آن را از زبان لاتین به انگلیسی برگرداند.

۱۷۸۶م. درگذشت جونس هنوی (Jonas Hanway)، متولد ۱۷۱۲، بازرگان بریتانیایی، که در ایران به مسافرت پرداخت. نویسنده گزارشی تاریخی از تجارت بریتانیا در حاشیه دریای خزر.^۸ این کتاب شرح مشاهدات او در شمال ایران، در سال‌های آخر سلطنت نادرشاه است.

9. *The History of Persia from the Most Early Period to the Present Time* (2 vols., 1815).
10. *Mémoires sur diverses antiquités de la Perse...* (1793).
11. "Sur une formule employée dans les légendes des diverses monnaies persanes".
12. *Travels in Various Countries of the East: More Particularly Persia* (3 vols., 1819-23).
13. *Travels in Georgia, Persia, Armenia, ancient Babylon during the years 1817, 1818, 1819, and 1820* (2 vols., 1821-22).

1. *L'etat de la Perse en 1660* (1890).
2. *Historia religionis veterum Persarum* (1700).
3. *Voyages en Perse et autres lieux de l'Orient* (1711).
4. *Journey in Persia and other Oriental countries* (1736).
5. *The History of Nadir Shah* (1742).
6. *The History of the Revolutions of Persia* (2 vols., 1728).
7. *The Chronicles of a Traveller* (1840).
8. *An Historical Account of the British Trade over the Caspian Sea* (4 vols, 1750).

شعر فارسی و نویسنده کتابی در باب اشعار سیاسی سعدی^۹.
۱۸۷۰م. درگذشت گوستاو لبرشت فلوگل (Gustav Leberecht Flügel، متولد ۱۸۰۲)، شرق‌شناس آلمانی، مصحح معتبرترین چاپ قرآن در غرب. نویسنده نسخه‌های عربی، فارسی و ترکی در کتابخانه سلطنتی و دربار وین، همچنین مدخل «فارسی: ادبیات فارسی»^{۱۰} در دانشنامه عمومی هنر و علم^{۱۱}.

۱۸۷۱م. درگذشت شارل فلیکس ماری تکسیه (Charles Felix Marie Texier، متولد ۱۸۰۲)، کاوشگر فرانسوی، باستان‌شناس و صاحب نظر در هنر بیزانس و نویسنده اوصاف ارمنستان، ایران و بین‌النهرین^{۱۲}.

۱۸۷۶م. درگذشت ژول مول (Jules Mohl، متولد ۱۸۰۰)، شرق‌شناس فرانسوی، استاد زبان فارسی در کلژ دو فرانس، مصحح و مترجم شاهنامه فردوسی که با عنوان کتاب شاهان^{۱۳} با چاپ نفیس، در قطع بزرگ، در فرانسه منتشر شد.

۱۸۷۶م. درگذشت مارتین هاوگ (Martin Haug، متولد ۱۸۲۷)، شرق‌شناس آلمانی و از بنیان‌گذاران ایران‌شناسی، نویسنده جستارهایی درباره زبان مقدس، نوشته‌ها، و دین مقدس پارسیان^{۱۴} و فرهنگ واژگان کهن زند - پهلوی^{۱۵}.

۱۸۷۸م. درگذشت فتحعلی آخوندزاده (متولد ۱۲۲۸ق/ ۱۸۱۲م) نمایشنامه‌نویس آذری، سخنگوی بی‌پروای ضد دینی حامی اصلاحات بنیادین اجتماعی، نویسنده نمایش‌نامه‌های طنز که نشان‌گر سقوط و انحطاط جوامع مسلمان و دربار شاهان ایرانی است. این نمایش‌نامه‌ها را میرزا جعفر قزاق‌داغی، در سال ۱۸۷۴، در مجموعه‌ای به نام تمثیلات، به فارسی ترجمه و منتشر کرد. همچنین نویسنده نمایشنامه کیمیاگر به فارسی (گای لسترینج (G.LeStrange) آن را به نام کیمیاگر: نمایشنامه‌ای ایرانی^{۱۶} ترجمه

Morier، متولد ۱۷۸۰؟)، جهانگرد بریتانیایی و نویسنده سفر از راه ایران، ارمنستان و آسیای صغیر به قسطنطنیه و همچنین کتاب دومین سفر از راه ایران، ارمنستان و آسیای صغیر به قسطنطنیه در ۱۸۱۰-۱۸۱۶، و داستان مشهور و طنزآمیزی درباره خلق و خوی ایرانیان به نام سرگذشت حاجی بابای اصفهانی^۳.

۱۸۵۶م. درگذشت جیمز بیلی فریزر (James Baillie Fraser، متولد ۱۷۸۳)، نویسنده و جهانگرد اسکاتلندی، نویسنده سفرنامه فریزر^۴ و نیز کتاب روایتی تاریخی و توصیفی از ایران، از قدیم‌ترین دوران تا کنون^۵.

۱۸۵۶م. درگذشت یوزف فون هامر-پورگشتال (Joseph von Hammer-Purgstall، متولد ۱۷۷۴)، شرق‌شناس پرکار اتریشی که از جمله آثار متعدد او می‌توان از نخستین ترجمه کامل دیوان حافظ^۶، به یکی از زبان‌های اروپایی (آلمانی) نام برد.

۱۸۵۷م. درگذشت اتین مارک کاترمر (Etienne Marc Quatremere، متولد ۱۷۸۲)، شرق‌شناس فرانسوی، استاد زبان‌های عبری و آرامی در کلژ دو فرانس (Collège de France) و مترجم بخش‌هایی از کتاب جامع التواریخ رشیدالدین فضل‌الله با عنوان تاریخ مغول در ایران^۷ و نویسنده مقاله «حکایت‌هایی تاریخی از زندگی سلطان شاهرخ»^۸، در نشریه Journal Asiatique در سال ۱۸۳۹.

۱۸۶۶م. درگذشت فریدریش روکرت (Friedrich Rückert، متولد ۱۷۸۸)، شرق‌شناس آلمانی، استاد زبان‌های شرقی دانشگاه ارلان‌گن (Erlangen) و سپس دانشگاه برلین. مترجم توانای

10. Perser: Persische Literatur.

11. Allgemeine Enzyklopädie der Wissenschaften und Künste (1842).

12. Description de l'Arménie, la Perse et la Mésopotamie... (2 vols., 1839 and 1842-52).

13. Le Livre des rois (7 tomes, 1876-78).

14. Essays on the Sacred Language, Writings, and Religion of the Parsis (1862).

15. An Old Zend-Pahlavi Glossary (1870).

16. The Alchemist: A Persian Play.

1. A Journey through Persia, Armenia, and Asia Minor to Constantinople in 1808 (1812).

2. A Second Journey through Persia, Armenia, and Asia Minor to Constantinople, 1810-16 (1818).

3. The Adventures of Haji Baba of Isfahan (3 vols., 1824-28).

4. Narrative of a Journey into Khorasan in the Years 1821 and 1822 (1825).

5. An Historical and Descriptive Account of Persia from the Earliest Ages to the Present Time (1834).

6. Der Diwan des Mohammad Schemsed-Din Hafis (1812-13).

7. Histoire des Mongols de la Perse.

8. Memoires historiques sur la vie du Sultan Shah Rokh.

9. Saadis Politische gedichte übers (1894).

۱۸۸۲م. درگذشت ژوزف آرتور گوینو (Joseph Arthur de Gobineau، متولد ۱۸۱۶)، ادیب فرانسوی، هنرمند، اهل مشاجرات قلمی، شرق‌شناس و سیاستمداری که نظریه‌های بنیادین و تاریخی-اجتماعی‌اش در کتاب رساله‌ای درباره نابرابری نژادهای انسان^۶ طرح شده است. آثارش درباره ایران عبارتند از: سه سال در آسیا،^۷ ادیان و فلسفه‌های آسیای مرکزی،^۸ همچنین تاریخ ایرانیان.^۹

۱۸۸۳م. درگذشت ادوارد فیتس جرال (Edward Fitzgerald، متولد ۱۸۰۹)، مترجم بریتانیایی که شهرت او برای ترجمه معروفش از رباعیات عمر خیام به زبان انگلیسی است.^{۱۱}

۱۸۸۶م. درگذشت ژوزف پیر فریه (Joseph Pierre Ferrier، متولد ۱۸۱۱)، سرباز فرانسوی در خدمت نظام ایران و نویسنده پرکار. از آثار اوست: کوچ‌نشینی در ایران، افغانستان، ترکستان و بلوچستان^{۱۲} و تاریخ افغان‌ها.^{۱۳}

۱۸۸۷م. درگذشت آلفرد فرایهر فون گوتمید (Alfred Freiherr von Gutschmid، متولد ۱۸۳۱)، پژوهشگر آلمانی و تاریخ‌نگار دنیای قدیم. مهم‌ترین اثرش در زمینه ایران‌شناسی تاریخ ایران و ممالک هم‌جوار آن از زمان اسکندر تا انقراض اشکانیان است.^{۱۴}

۱۸۸۹م. تأسیس بانک شاهنشاهی ایران (Imperial Bank of Persia)، هسته مرکزی نفوذ بریتانیا، شامل حق نشر پول رایج و بهره‌برداری از ذخائر معدنی ایران (همچنین طلا و نقره).

۱۸۸۹م. درگذشت اوژن ناپلئون فلاندن (Eugène Napoléon Flandin، متولد ۱۸۰۹)، شرق‌شناس فرانسوی، نقاش، معمار، سیاستمدار و دستیار پاسکال گُست در سفرنامه مشهور و

6. *Terminologie medico-pharmaceutique et anthropologique francaise-persane...* (1874).
7. *Essai sur l'inégalité des races humaines* (1853-55).
8. *Trois ans en Asie, de 1855 à 1858* (2 vols., 1859 and 1922).
9. *Les religions et les philosophies dans l'Asie centrale* (1865).
10. *Histoire des Perses* (1869).
11. *The Rubáiyát of Omar Khayyám* (1859).
12. *Caravan Journeys and Wanderings in Persia, Afghanistan, Turkistan, and Beloochistan* (1857).
13. *History of the Afghans* (1858).
14. *Geschichte Irans und seiner Nachbarländer von Alexander dem Grossen bis zum Untergang der Arsaciden* (1888).

و در ۱۸۸۶ منتشر نمود).

۱۸۷۸م. درگذشت هنری بلاکمن (Henry Blochmann، متولد ۱۸۳۸)، شرق‌شناس آلمانی و استاد زبان و ادبیات فارسی و نویسنده عروض فارسی، در آثار سیفی، جامی و دیگر نویسندگان.^۱

۱۸۷۸م. درگذشت نیکلای ولادیمیروویچ خانیکوف (Nikolai Vladimirovich Khanykov، متولد ۱۸۲۲)، شرق‌شناس، جغرافی‌دان و قوم‌نگار روسی، نویسنده خاطراتی از قوم‌نگاری در ایران.^۲

۱۸۷۹م. درگذشت پاسکال خاویر گُست (Pascal-Xavier Coste، متولد ۱۷۸۷)، معمار، جهانگرد، پژوهشگر فرانسوی و دستیار اوژن فلاندن در سفرنامه مشهور و مصورش از ایران که در کتابی با قطعی بسیار بزرگ، همراه با تصاویر چاپی کست از بناهای تاریخی ایران، به نام سفرنامه اوژن فلاندن به ایران^۳، انتشار یافت.

۱۸۸۰م. درگذشت یوهان آگوستوس فولرس (Johann Augustus Vullers، متولد ۱۸۰۳)، شرق‌شناس آلمانی، استاد دانشگاه گیسن (Giessen) و نویسنده واژه‌نامه فارسی-لاتین.^۴

۱۸۸۱م. درگذشت یوهان آلبرشت برنهارد دورن (Johannes Albrecht Bernhard Dorn، متولد ۱۸۰۵)، یکی از پیشگامان ایران‌شناسی در روسیه، استاد دانشگاه سن پترزبورگ، عضو فرهنگستان علوم، سکه‌شناس، مصحح و مترجم آثار فارسی، نویسنده فهرست نسخه‌های خطی شرقی و چاپ چوبی کتابخانه عمومی سلطنتی در سنت پترزبورگ.^۵

۱۸۸۱م. درگذشت یوهان لویس اشلیمر (Johann Louis Schlimmer، متولد ۱۸۱۹)، پزشک هلندی، معلم طب جدید در دارالفنون تهران و نویسنده آثار باارزشی همچون واژه‌نامه اصطلاحات پزشکی و داروسازی.^۶

1. *The Prosody of the Persians, according to Saifi, Jami and other writers* (1872).
2. *Mémoire sur l'ethnographie de la Perse* (1866).
3. *Voyage en Perse* (8 vols., 1843-54).
4. *Lexicon Persico-latinum* (2 vols. with a supplement) 1855-67.
5. *Catalogue des manuscrits et xylographes orientaux de la Bibliothèque Impériale publique de St. Pétersbourg* (1852).

مصورش از ایران که در کتابی با قطعی بسیار بزرگ، همراه با تصاویر چاپ سنگی گُست از بناهای تاریخی ایران، به نام سفرنامه اوژن فلاندن به ایران^۱ انتشار یافت.

۱۸۸۹م. درگذشت ویلیام ناسولیس (William Nassau Lees)، متولد ۱۸۲۵)، شرق‌شناس بریتانیایی، سرلشکر پیاده‌نظام محلی بنگال، استاد کالج محمدان (Mohammedan College) در کلکته و مالک بخشی از نشریه *Times of India* که کتاب دوجلدی گلچین آثار برخی نویسندگان معروف فارسی‌زبان^۲ را منتشر کرد.

۱۸۹۱م. درگذشت آکساندر خودزکو (Aleksander Chodźko)، متولد ۱۸۰۴)، شاعر لهستانی، سیاستمدار، یکی از نخستین دانشمندان اروپایی در زمینه فولکلور ایرانی، معرف سبک هنری تعزیه و نویسنده تئاتر ایرانی^۳.

۱۸۹۱م. درگذشت یاکوب ادوارد پولاک (Jakob Eduard Polak)، متولد ۱۸۱۸)، پزشک اتریشی و معلم مدرسه نظام تهران (از ۱۸۵۱ تا ۱۸۶۱)، و نویسنده سفرنامه پولاک: ایران و ایرانیان^۴ در دو جلد که در سال‌های ۱۸۶۵-۱۸۶۶ منتشر شد.

۱۸۹۴م. درگذشت ژام دارمستتر (James Darmesteter)، متولد ۱۸۴۹)، ایران‌شناس و متن‌شناس پرآوازه فرانسوی، نویسنده خاستگاه و تاریخ اورمزد و اهریمن،^۵ مترجم اوستا، به‌جز گائها، در مجموعه کتاب‌های مقدس شرقی^۶ همچنین نویسنده ترانه‌های عامیانه افغانی.^۷

۱۸۹۴م. درگذشت اوستین هنری لایارد (Austen Henry Layard)، متولد ۱۸۱۷)، باستان‌شناس، سیاستمدار و ادیب بریتانیایی‌زاده فرانسه، نویسنده نینوا و بقایای آن،^۸ و سفرنامه لایارد یا

ماجراهای اولیه در ایران.^۹

۱۸۹۵م. درگذشت سِر هنری کرزیک راولینسون (Sir Henry Creswicke Rawlinson)، متولد ۱۸۱۰)، سریاز، سیاستمدار و شرق‌شناس بریتانیایی که توانست نخستین بار مجموعه کامل سنگ‌نوشته‌های کتیبه خط میخی داریوش در بیستون را به‌دقت رمزخوانی و ترجمه کند. نویسنده مقاله «سنگ‌نوشته‌های کتیبه خط میخی بیستون، رمزخوانی و ترجمه»^{۱۰} در نشریه *JRAS*.

۱۸۹۶م. درگذشت ایلیا نیکلایویچ برزین (Ilya Nikolaevich Berezin)، متولد ۱۸۱۸)، شرق‌شناس و جهانگرد روس، متخصص گویش‌های معاصر فارسی و نویسنده پژوهش‌هایی در گویش‌های فارسی.^{۱۱}

۱۸۹۸م. درگذشت شارل هانری آگوست شفر (Charles Henri Auguste Schefer)، متولد ۱۸۲۰)، شرق‌شناس فرانسوی و مؤلف گزیده فارسی،^{۱۲} گلچین با ارزشی از ادبیات فارسی، برای معاصران خود.

۱۸۹۹م. درگذشت شارل دو هارله (Charles de Harlez)، متولد ۱۸۳۲)، متن‌شناس بلژیکی، استاد دانشگاه لوون و نویسنده اوستا، کتاب مقدس پیروان زرتشت،^{۱۳} همچنین دستنامه زبان اوستایی.^{۱۴}

۱۹۰۲م. درگذشت جورج راولینسون (George Rawlinson)، متولد ۱۸۱۲)، دانشمند و تاریخ‌نگار بریتانیایی، اسقف کلیسای کانتربری، نویسنده پنج پادشاهی بزرگ جهان شرق باستان^{۱۵} و نیز ششمین سلطنت بزرگ شرقی،^{۱۶} با موضوع سلسله اشکانیان و کتاب هفتمین سلطنت بزرگ شرقی،^{۱۷} با موضوع سلسله ساسانیان.

9. *Early Adventures in Persia, Susiana, and Babylonia* (1887).
10. "The Persian cuneiform inscription at Behistun, decyphered and translated" (*JRAS*, 1846).
11. *Recherches sur les dialectes persans* (3 fasc., 1853).
12. *Chrestomathie persane* (1883).
13. *Avesta, livre sacré des sectateurs de Zoroastre* (2nd ed., 1881).
14. *Manuel de la langue de l'Avesta* (1882).
15. *The Five Great Monarchies of the Ancient Eastern World...* (4 vols., 1862-67).
16. *The Sixth Great Oriental Monarchy* (1873).
17. *The Seventh Great Oriental Monarchy* (1876).

1. *Voyage en Perse* (8 vols., 1843-54).
2. *Classic selection from some of the most esteemed Persian writers* (2 vols, 1828).
3. *La théâtre Persane* (1878).
4. *Persien, das Land und seine Bewohner, Ethnographische Schilderungen* (2 vols., 1865).
5. *Ormazd et Ahriman, leurs origins et leur histoire* (1877).
6. *Sacred Books of the East* (vols. 4 and 23, 1880, 1883).
7. *Chants populaires des Afghans...* (1888-90).
8. *Nineveh and its Remains* (1849).

و نویسنده کلیات ریشه‌شناسی فارسی جدید.^{۱۰}

۱۹۰۹م. درگذشت فردریک جان گلد اسمید (Frederick Frederic) John Goldsmid (Frederic)، متولد ۱۸۱۸)، دانشمند بریتانیایی، مذاکره‌کننده، داور در حل اختلافات مرزی ایران و افغانستان و سرویراستار کتاب شرق ایران: گزارش سفر هیئت حل اختلاف مرزی، ۱۸۷۰-۱۸۷۲.^{۱۱}

۱۹۰۹م. درگذشت میخائیل یان دخویه (Michail Jan de Goeje)، متولد ۱۸۳۶)، شرق‌شناس معروف هلندی، مصحح ارشد تاریخ الرسل والملوک طبری (۱۵ جلد، ۱۸۷۹-۱۹۰۱) چاپ لیدن و ویراستار آثار جغرافی دانان عرب.^{۱۲}

۱۹۱۳م. درگذشت آرمین وامبری (Arminius Vambery)، متولد ۱۸۳۲)، شرق‌شناس و جهانگرد مجارستانی، نویسنده مسافرت در آسیای میانه: گزارش سفر به تهران با گشت و گذاری پرماجر در ایران،^{۱۳} حکایت سرگردانی و ماجراها در ایران^{۱۴} و نیز سیاحت درویشی دروغین در خانات آسیای میانه.^{۱۵}

۱۹۱۴م. درگذشت سمیوئل گرین ویلر بنجامین (Samuel Green Wheeler Benjamin)، متولد ۱۸۳۷)، نخستین سفیر آمریکایی در ایران. نویسنده کتاب ایران و ایرانیان.^{۱۶}

۱۹۱۴م. درگذشت سمیوئل بارت میلز (Samuel Barrett Miles)، متولد ۱۸۳۸)، سرهنگ بریتانیایی در ارتش هند، جهانگرد، نویسنده کشورها و قبایل حاشیه خلیج فارس.^{۱۷}

۱۹۱۶م. درگذشت ژان دیولافوا (Jane Henriette Magre Dieulafoy)، متولد ۱۸۵۱)، باستان‌شناس فرانسوی، کاوشگر، پژوهشگر فرهنگ قومی، رمان‌نویس و نویسنده کاوش‌های باستان‌شناختی و شرح مسافرت خود به نام سفرنامه: خاطرات

۱۹۰۵م. درگذشت فردریش فون اشپیگل (Friedrich Spiegel)، متولد ۱۸۲۰)، ایران‌شناس آلمانی، استاد دانشگاه ارلانگن، نویسنده تاریخ جامع فرهنگی و سیاسی ایران پیش از اسلام، هنر باستانی ایران.^۲

۱۹۰۵م. درگذشت ادوارد ویلیام وست (Edward William West)، متولد ۱۸۲۴)، شرق‌شناس بریتانیایی، محقق صاحب‌نام فارسی میانه، مترجم متون اصلی پهلوی در مجموعه کتاب‌های مقدس شرقی^۳ و نویسنده مدخل فارسی میانه در کلیات متن‌شناسی ایرانی.^۴

۱۹۰۵م. درگذشت ژول اوپر (Jules Oppert)، متولد ۱۸۲۵)، شرق‌شناس فرانسوی، استاد باستان‌شناسی و واژه‌شناسی تاریخی (فقه اللغة) آشوری در کلژ دو فرانس و نویسنده مردمان و زبان مادها.^۵

۱۹۰۷م. درگذشت فردیناند یوستی (Ferdinand Justi)، متولد ۱۸۳۷)، ایران‌شناس آلمانی، متن‌شناس متون فارسی و فراهم‌آورنده مجموعه پرکاربرد اسم‌های خاص ایرانی، با عنوان نامنامه ایرانی.^۶

۱۹۰۸م. درگذشت هاینریش هویشمان (Heinrich Hübschmann)، متولد ۱۸۴۸)، دانشمند سرشناس آلمانی در پژوهش‌های ارمنی و ایرانی. نویسنده کتاب ایران‌شناسی^۷ و دستور زبان ارمنی.^۸

۱۹۰۸م. درگذشت شارل آدرین کازیمیر باریبه دومنار (Chares Adrien Casimir Barbier de Meynard)، متولد ۱۸۲۶)، زبان‌شناس فرانسوی و استاد مدرسه زبان‌های زنده شرقی در فرانسه و نویسنده شعر در ایران: سخنرانی افتتاحیه کلژ دو فرانس.^۹

۱۹۰۸م. درگذشت پاول هورن (Paul Horn)، متولد ۱۸۶۳)، زبان‌شناس آلمانی، متخصص زبان‌های ایرانی و ترکی عثمانی

10. *Grundriss der Neupersischen Etymologie* (1893).

11. *Eastern Persia, an account of the journeys of the Persian Boundary Commission, 1870-1-2* (2 vols., 1876).

12. *Bibliotheca geographorum Arabicorum* (8 vols., 1870-94).

13. *Travels in Central Asia: being the account of a journey from Teheran across the Turkoman desert...* (English tr., 1864).

14. *Wanderings and Adventures in Persia* (English tr., 1867).

15. *Voyage d'un faux derviche dans l'Asie central de Téhran à Khiva* (1879).

16. *Persia and the Persians* (1887).

17. *The Countries and Tribes of the Persian Gulf* (2 vols., 1919).

2. *Eranische Altertumskunde* (3 vols, 1871-78).

3. *Sacred Books of the East* (vols. 5, 18, 24, 37, 47).

4. *Grundriss der iranischen Philologie* (2 vols., 1895-1904).

5. *Le peuple et la langue des Medes* (1845).

6. *Iranisches Namenbuch* (1895).

7. *Persische Studien* (1895).

8. *Armenische Grammatik* (1897).

9. *La poésie en Perse: leçon d'ouverture faite au collège en France, le 4 décembre 1876* (1877).

۱۹۱۷م. درگذشت جیمز هوپ مولتون (James Hope Moulton، متولد ۱۸۶۳)، شرق‌شناس بریتانیایی، کشیش پیرو فرقهٔ وسلی (Wesleyan)، دانشمند آیین زرتشتی، استاد دانشگاه منچستر، نویسندهٔ زرتشتیگری نخستین^{۱۰} و گنجینهٔ مغان^{۱۰}.

۱۹۱۸م. درگذشت لارنس هیورث میلز (Lawrence Heyworth Mills، متولد ۱۸۳۷)، دانشمند بریتانیایی، استاد زبان فارسی دانشگاه آکسفورد و نویسندهٔ زرتشت، فیلو جودایوس، هخامنشیان و اسرائیل^{۱۱}.

۱۹۱۸م. درگذشت والتین آلکسی یه‌ویچ ژوکوفسکی (Valentin Alekseevich Zhukovskii، متولد ۱۸۵۸)، شرق‌شناس نامدار روسی، ایران‌شناس، نویسندهٔ یافته‌هایی برای مطالعهٔ گویش‌های فارسی^{۱۲} و اشعار عامیانهٔ ایران (در عصر قاجاری)^{۱۳}.

۱۹۲۰م. درگذشت مارسل آگوست دیولافوا (Marcel-Auguste Dieulafoy، متولد ۱۸۴۴)، باستان‌شناس فرانسوی و شوهر ژان دیولافوا (Jane Dieulafoy) باستان‌شناس، جهانگرد و نویسندهٔ هنر باستانی ایران^{۱۴}.

۱۹۲۰م. درگذشت ارنست کوهن (Ernst Kuhn، متولد ۱۸۴۶)، زبان‌شناس آلمانی و متخصص زبان سانسکریت، اوستایی، فارسی قدیم و میانه، همکار ویلهلم گایگر (Wilhelm Geiger) در مجموعه‌ای از مقالات تحقیقی به نام کلیات متن‌شناسی ایرانی^{۱۵}.

۱۹۲۰م. درگذشت ایتالو پیسی (Italo Pizzi، متولد ۱۸۴۹)، شرق‌شناس ایتالیایی، دانشمند در ادبیات فارسی، مترجم بخش‌هایی از شاهنامهٔ فردوسی به ایتالیایی، به نام گزیدهٔ اشعار فردوسی^{۱۶}، دستنامهٔ ادبیات فارسی^{۱۷} و تاریخ شعر فارسی^{۱۸}.

9. *Early Zoroastrianism* (1913).
10. *The Treasure of the Magi: a study of modern Zoroastrianism* (1917).
11. *Zarathustra, Philo, the Achaemenids and Israel* (1906).
12. *Materialy dlya izucheniya persidskikh narechii* (3 vols., 1888-1922).
13. *Obraztsy persidskikh narodnago tvorchestva* (1902).
14. *L'art antique de la Perse* (3 vols., 1884-85).
15. *Grundriss der iranischen Philologie* (2 vols., 1895-1904).
16. *Antologia firdusiana* (1891).
17. *Manuale di letteratura Persiana* (1887).
18. *Storia della poesia Persiana* (2 vols., 1894).

کاوش‌های باستان‌شناسی شوش، ۱۸۸۴-۱۸۸۶^۱.

۱۹۱۶م. درگذشت سر آلبرت هوتم شیندلر (Sir Albert Hotum-Schindler، متولد ۱۸۴۶)، ایران‌شناس بریتانیایی و یکی از نخستین پژوهشگرانی که ادبیات فارسی را به اروپا معرفی نمود. او بیش از ۳۰ سال کارمند و مشاور دولت ایران بود. نویسندهٔ عراق شرقی ایران^۲ و «سفرنامهٔ خراسان» در سه سفرنامه (۱۹۶۸).

۱۹۱۶م. درگذشت کارل گرمانوویچ زالمان (Karl Germanovich Salemann، متولد ۱۸۴۹)، ایران‌شناس آلمانی، متخصص فارسی باستان و میانه، استاد دانشگاه سن پترزبورگ. نویسندهٔ دستور زبان فارسی، ادبیات، منتخبات و واژه‌نامه^۳ (با همکاری ژوکوفسکی) و مطالعات مانوی فارسی میانه همراه با آوانویسی بازنگاری‌شده، واژه‌نامه و نکات گرامری^۴.

۱۹۱۷م. درگذشت کارل هرمان اته (Carl Hermann Ethé، متولد ۱۸۴۴)، شرق‌شناس آلمانی. از کارهای او می‌توان تاریخ ادبیات فارسی، در کلیات متن‌شناسی ایرانی^۵ را نام برد. شهرت او بیشتر به خاطر فهرست‌های نسخه‌های خطی اسلامی است که مهم‌ترین آنها عبارتند از: فهرست دست‌نویس‌های فارسی، ترکی، هندوستانی، و پشتوی کتابخانه بادلیان^۶ و فهرست دست‌نویس‌های فارسی در دیوان هند^۷.

۱۹۱۷م. درگذشت اسکار مان (Oskar Mann، متولد ۱۸۶۷)، شرق‌شناس آلمانی، پژوهشگر لهجه‌های معاصر ایرانی. کتابدار کتابخانهٔ برلین (۱۸۹۰-۱۹۱۷) و نویسندهٔ مطالعات زبان کردی - فارسی^۸.

1. *A Suse; journal des fouilles 1884-86, par Mme Jane Dieulafoy* (1888; tr. by F. White as At Susa, the ancient capital of the Kings of Persia, 1890).
2. *Eastern Persian Irak* (1896).
3. *Persische Grammatik mit Literatur, Chrestomathie und Glossar* (with Valentin Zhukovski, 1889).
4. *Manichäische Studien I. Die mittelpersischen Texte in revidierter transcription, mit glossar und grammatischen bemerkungen* (1908).
5. *Grundriss der iranischen Philologie* (1896-1904).
6. *Catalogue of Persian, Turkish, Hindustani, and Pashtu Manuscripts in the Bodleian Library* (2 vols., 1889-1930).
7. *Catalogue of Persian Manuscripts in the Library of the India Office* (2 vols., 1903-37).
8. *Kurdische-Persische Forschungen* (4 vols, 1906-32).

مطالعات ایرانی و هندو-اروپایی، استاد واژه‌شناسی تاریخی و زبان سانسکریت در دانشگاه هایدلبرگ. نویسنده کتاب زن در حقوق ساسانی،^{۱۰} نویسنده مهم‌ترین و تأثیرگذارترین واژه‌نامه زبان‌های باستانی ایران، به نام قدیمی‌ترین واژه‌نامه لغت ایرانی^{۱۱} و نویسنده «تاریخچه زبان ایران» و «زبان اوستا و فارسی باستان» در کلیات متن‌شناسی ایرانی.

۱۹۲۶م. درگذشت ادوارد گرانویل براون (Edward Granville Browne، متولد ۱۸۶۲)، دانشمند نامدار بریتانیایی، متخصص ادبیات، تاریخ و فرهنگ ایران. تاریخ‌نگار سرشناس جنبش بابی، حامی پرشور مشروطه و آزادی ایران. نویسنده کتاب‌های یک سال در میان ایرانیان،^{۱۲} تاریخ ادبیات ایران^{۱۳} و نیز کتاب انقلاب ایران،^{۱۴} ویرایشگر متون بابی و مترجم مقاله شخصی سیاح^{۱۵} اثر عبدالبهاء.

۱۹۲۶م. درگذشت گرتروید (مارگرت) لوتیان بل (Gertrude Margaret Lowthian Bell، متولد ۱۸۶۸)، جهانگرد، باستان‌شناس، نویسنده، شاعر بریتانیایی و نویسنده تصویرهایی از ایران^{۱۶} و نیز مترجم چند غزل از حافظ.^{۱۷}

۱۹۲۶م. درگذشت ژوانس فووریه (Joannès Feuvrier، متولد ۱۸۴۲)، پزشک و نویسنده فرانسوی و نیز پزشک دربار ناصرالدین شاه (۱۸۸۹-۱۸۹۲) و نویسنده کتاب سه سال در دربار ایران.^{۱۸}

۱۹۲۶م. درگذشت کلمان هوار (Clément Huart، متولد ۱۸۵۴)، شرق‌شناس فرانسوی، مصحح و مترجم منابع فارسی، عربی، و ترکی. از جمله آثار او در زمینه پژوهش‌های فارسی، دین باب^{۱۹} و دستور زبان مقدماتی زبان فارسی.^{۲۰}

10. *Die Frau im sasanidischen Recht* (1924).
11. *Altiranischen Wörterbuch* (1904).
12. *A Year Amongst the Persians* (1893).
13. *A Literary History of Persia* (4 vols., 1902-24).
14. *The Persian Revolution of 1905-1909* (1910).
15. *A Traveller's Narrative* (1891).
16. *Safar Nameh. Persian Pictures. A Book of Travel* (1894).
17. *Poems from the Divan of Hafiz* (1897).
18. *Trois ans à la cour de Perse* (1900).
19. *La religion de Bab* (1889).
20. *Grammaire élémentaire de la langue persane* (1899).

۱۹۲۱م. درگذشت ایگناتس گلدزیهر (Ignac Goldziher، متولد ۱۸۵۰)، شرق‌شناس و اسلام‌شناس مشهور مجارستانی، نویسنده پژوهش‌های اسلامی،^۱ و مقاله «اسلام‌گرایی و ایران‌گرایی»^۲ (در نشریه *Revue de l'histoire des religions*، ۱۹۰۱).
۱۹۲۳م. درگذشت پیر لوتی (Pierre Loti، متولد ۱۸۵۰)، داستان‌نویس، جهانگرد فرانسوی و نویسنده سفرنامه به سوی اصفهان.^۳

۱۹۲۴م. درگذشت ژاک ژان ماری دو مورگان (Jacques Jean Marie de Morgan، متولد ۱۸۵۷)، باستان‌شناس، جغرافی‌دان و مهندس عمران فرانسوی و نویسنده مأموریت علمی در قفقاز،^۴ هیئت علمی فرانسه در ایران: مطالعات جغرافیایی^۵ تاریخچه و کارهای هیئت نمایندگی در ایران^۶ و دست‌نامه سکه‌شناسی شرقی از دوران باستان تا سده‌های میانه.^۷

۱۹۲۵م. درگذشت لرد جورج ناتانیل کرزن (Lord George Nathaniel Curzon، متولد ۱۸۵۹)، سیاستمدار بریتانیایی، استعمارطلب، دانشمند، جهانگرد، نویسنده کتاب پرمحتوای ایران و قضیه ایران.^۸

۱۹۲۵م. درگذشت لویی شارل کازارتلی (Louis Charles Casartelli، متولد ۱۸۵۲)، دانشمند بریتانیایی، متخصص زبان‌ها و ادیان ایران باستان، استاد زبان‌های ایرانی در دانشگاه منچستر و نویسنده فلسفه دینی مزدائیسیم در حکومت ساسانیان.^۹

۱۹۲۵م. درگذشت کریستیان بارتولومه (Christian Bartholomae، متولد ۱۸۵۵)، پژوهشگر سرشناس نامدار آلمانی در زمینه

1. *Muhammedanische Studien* (2 vols., 1889-90), English tr. by C. Barber and S. M. Stern as *Muslim Studies*, 1967.
2. *Islamisme et Parsisme*.
3. *Vers Ispahan* (1904).
4. *Mission scientifique au Caucase* (2 vols., 1889).
5. *Mission scientifique en Perse* (5 tomes, 1894-1904).
6. *Histoire et travaux de la délégation en Perse, 1897-1905* (1905).
7. *Manuel de numismatique Orientale de l'antiquité et du moyen-âge* (1923-36).
8. *Persia and the Persian Question* (2 vols., 1892).
9. *La philosophie religieuse du Mazdéisme sous les Sassanides* (1884).

کای بار (Kaj Barr) و همچنین ولفگانگ لنتس (Wolfgang Lentz). نخستین پژوهشگری که توانست زبان سغدی را در میان اسناد یافت‌شده در ترفان شناسایی کند و نویسنده عناصر ثنویت ایرانی ترکستان چین^۸ که والتر هنینگ، پس از مرگش، آن را ویراستاری و منتشر کرد.

۱۹۳۰م. درگذشت تئودور نولدکه (Nöldeke Theodor)، متولد ۱۸۳۶، سامی‌شناس و ایران‌شناس مشهور، مترجم و شارح بخش ساسانیان از تاریخ طبری: تاریخ ایرانیان و عرب‌ها در زمان ساسانیان^۹ و نویسنده طرح کلی شرق‌شناسی^{۱۰} و همچنین کتاب معتبر حماسه ملی ایران.^{۱۱}

۱۹۳۱م. درگذشت استنلی لین-پول (Stanley Lane-Poole)، متولد ۱۸۵۴، شرق‌شناس بریتانیایی، استاد زبان عربی در ترینیتی کالج دویلین و نویسنده طبقات سلاطین اسلام.^{۱۲}

۱۹۳۲م. درگذشت ویلهلم لیتن (Wilhelm Litten)، متولد ۱۸۸۰، کنسول آلمان، نویسنده نمایشنامه در ایران^{۱۳} و طرح‌کننده تعزیه به‌عنوان نمایش ایرانی.

۱۹۳۳م. درگذشت گای لسترینج (Guy Le Strange)، متولد ۱۸۵۴، شرق‌شناس بریتانیایی، نویسنده جغرافیای تاریخی سرزمین‌های خلافت شرقی: بین‌النهرین، ایران و آسیای مرکزی از زمان فتوحات مسلمین تا ایام تیمور^{۱۴} و مترجم دون ژوان ایرانی، شامل شرح سفر و اقامت دون ژوان در ایران.

۱۹۳۳م. درگذشت فردریک روبرت مارتین (Fredrik Robert Martin)، متولد ۱۸۶۸، تاریخ‌نگار هنر بریتانیایی، نویسنده نگارگری و نگارگران ایران، هند و ترکیه از سده هشتم تا

۱۹۲۹م. درگذشت کارل فریدریش گلدنر (Karl Friedrich Geldner)، متولد ۱۸۵۳، دانشمند آلمانی در زبان‌های باستانی ایران و هند، استاد دانشگاه برلین، نویسنده سنجش اوستای نو^۱ و مصحح چاپ معتبر کتاب اوستا، با عنوان اوستا: کتاب مقدس پارسیان.^۲

۱۹۳۰م. درگذشت ادوارد زاخاو (Eduard Sachau)، متولد ۱۸۴۵، شرق‌شناس آلمانی، استاد دانشگاه برلین، مصحح و مترجم آلمانی آثارالباقیه^۳ ابوریحان بیرونی.

۱۹۳۰م. درگذشت واسیلی ولادیمیروویچ بارتولد (Vasilii Vladimirovich Barthold)، متولد ۱۸۶۹، شرق‌شناس و تاریخ‌نگار مشهور روسی، نویسنده ترکستان نامه: ترکستان در عهد هجوم مغول^۴ و آثار دیگری درباره آسیای میانه و تاریخ آن و ۲۴۷ مقاله، در ویرایش اول دائرةالمعارف اسلام.

۱۹۳۰م. درگذشت یوزف مارکوآرت (Josef Marquart/Markwart)، متولد ۱۸۶۴، دانشمند پرآوازه در پژوهش‌های ایرانی، تاریخ‌نگار، متن‌شناس و نویسنده ایران‌شهر بر مبنای جغرافیای موسی خورنی^۵ و نیز وهرود و ازنگ: جستارهایی در جغرافیای اساطیری و تاریخی ایران شرقی.^۶

۱۹۳۰م. درگذشت سر توماس واکر آرنولد (Sir Thomas Walker Arnold)، متولد ۱۸۶۴، شرق‌شناس بریتانیایی، تاریخ‌نگار هنر و استاد مطالعات عربی و اسلامی دانشگاه لندن و نویسنده نقاشی در اسلام.^۷

۱۹۳۰م. درگذشت فریدریش کارل آندرئاس (Friedrich Carl Andreas)، متولد ۱۸۴۶، ایران‌شناس مشهور آلمانی، استاد دانشگاه گوتینگن. از شاگردان او: والتر برونو هرمان هنینگ (W. B. Henning)، گئورگ مورگنستیرنه (George Morgenstierne)،

8. *Mitteliranische Manichaica aus Chinesisch-Turkestan* (3 vols., 1932-34).
9. *Geschichte der Perser und Araber zur Zeit der Sasaniden* (1879).
10. *Orientalische Skizzen* (1892).
11. *Das Iranisches Nationalepos* (The Iranian National Epic, 2nd revised ed., 1920).
12. *The Mohammadan Dynasties* (1894).
13. *Das Drama in Persien* (1929).
14. *The Lands of the Eastern Caliphate: Mesopotamia, Persia, and Central Asia from the Moslem conquest to the time of Timur* (1905).
15. *Don Juan da Persia* (1926).

1. *Über die Metrik des jüngeren Avesta* (1877).
2. *Avesta: The Sacred Books of the Parsis* (3 vols., 1886-96).
3. *al-Āīr al-bāqia as Chronologie orientalischer Völker* (2 vols., 1876-78).
4. *Turkestan Down to the Mongol Invasion* (revised English ed., 1923).
5. *Erānšahr nach der Geographie des Ps. Moses Xorenac'i* (1901).
6. *Wehrot und Arang* (1938).
7. *Painting in Islam* (1928).

پشروی آمریکایی در پژوهش‌های ایرانی، استاد دانشگاه کلمبیا، بنیان‌گذار و دبیر علمی «سری هند و-ایرانی» دانشگاه کلمبیا^{۱۲} (۱۳ جلد، ۱۹۰۱-۱۹۳۲) و نویسنده زرتشت، پیامبر ایران باستان^{۱۳} دستور زبان اوستایی در مقایسه با سانسکریت^{۱۴} از قسطنطنیه تا خانه خیام: سفر به قفقاز و شمال ایران برای پژوهش‌های تاریخی و ادبی^{۱۵} و پژوهش‌هایی در مانویت^{۱۶}.

۱۹۳۹م. درگذشت هانس رایشلت (Hans Reichelt)، متولد (۱۸۷۷)، متن‌شناس اتریشی، پژوهشگر مطالعات [هنر] ایرانی و هندو-اروپایی، نویسنده کتاب درس نامه اوستا: متن‌ها، یادداشت‌ها^{۱۷}.

۱۹۳۹م. درگذشت الا کنستانس سایکس (Ella Constance Sykes)، جهانگرد و نویسنده بریتانیایی، خواهر سیر پرسی سایکس، نویسنده سفر به ایران از حاشیه‌های کوهستان^{۱۸}.

۱۹۴۰م. درگذشت سر ادوارد دنیسن راس (Sir Edward Denison Ross)، متولد (۱۸۷۱)، شرق‌شناس بریتانیایی، استاد زبان فارسی در دانشگاه لندن، نویسنده مقاله «بابی‌گری» (Babism) در نشریه North American Review (۱۹۰۱) و مقاله عرفان ایرانی (Persian Mysticism) در نشریه East and West (۱۹۰۲) و کتاب هنر و ادبیات شرقی با تأکید بر چین، هند، عربستان و ایران^{۱۹}.
۱۹۴۰م. درگذشت دیوید ساموئل مارگلیوث (David Samuel Margoliuth)، متولد (۱۸۵۸)، شرق‌شناس بریتانیایی، استاد زبان عربی دانشگاه آکسفورد و نویسنده مقاله «جایگاه ایران در تاریخ اسلام»^{۲۰}، در نشریه Persia Society Monograph (۱۹۲۵).

۱۹۴۳م. درگذشت مارتین تئودور هوتسما (Martijn Theodoor Houtsma)، متولد (۱۸۵۱)، شرق‌شناس هلندی، ویراستار نخستین

12. Columbia University Indo-Iranian Series.
13. Zoroaster, the Prophet of Ancient Iran (1899).
14. An Avestan Grammar in Comparison with Sanskrit (1892).
15. From Constantinople to the Home of Omar Khayyam: Travels in Transcaucasia and Northern Persia for Historic and Literary Research (1911).
16. Researches in Manichaeism (1932).
17. Avesta Reader (1911).
18. Through Persia on a Side Saddle (1901).
19. Eastern art and literature, with special reference to China, India, Arabia, and Persia (1928).
20. The Place of Persia in the History of Islam.

هجدهم میلادی.^۱

۱۹۳۳م. درگذشت سر جیوانجی جمشیدجی مودی (Sir Jivanji Jamshedji Modi)، متولد (۱۸۵۴)، موبد زرتشتی، ایران‌شناس، سخنگو و جهانگرد و نویسنده رسم‌ها و سنت‌های دینی پارسیان هند^۲ و سفرنامه‌ای به زبان گجراتی: سفرهای من بیرون از بمبئی^۳.

۱۹۳۵م. درگذشت فردریش روزن (Friedrich Rosen)، متولد (۱۸۵۶)، شرق‌شناس آلمانی، سیاستمدار، نویسنده عناصر زبان فارسی^۴ و ایرانی در کلمات و تصاویر^۵ و مترجم آلمانی رباعیات عمر خیام^۶ و مصحح برخی متون فارسی.

۱۹۳۶م. درگذشت آنتوان میه (Antoine Meillet)، متولد (۱۸۶۶)، پژوهشگر سرشناس فرانسوی مطالعات هندو-اروپایی، محقق پیشگام در متن‌شناسی فارسی و ارمنی و نویسنده پژوهش در ریشه‌شناسی و واژه‌شناسی اسلاوی قدیم^۷، همچنین نویسنده دستور زبان فارسی قدیم^۸ و سه سخنرانی درباره گات‌های اوستا^۹.

۱۹۳۷م. درگذشت ادگار بلوشه (Edgard Blochet)، متولد (۱۸۷۰)، تاریخ‌نگار هنر، کتاب‌شناس، مترجم گزیده‌ای از جامع التواریخ رشیدالدین فضل‌الله به زبان فرانسه تحت عنوان تاریخ مبارک غازانی، تاریخ مغول^{۱۰} و نقاشی‌های دست‌نوشته‌های شرقی کتابخانه ملی فرانسه^{۱۱}.

۱۹۳۷م. درگذشت آبراهام ولتاین ویلیامز جکسون (Abraham Valentine Williams Jackson)، متولد (۱۸۶۲)، پژوهشگر سرشناس و

1. The miniature painting and painters of Persia, India, and Turkey from the 8th to the 18th century (2 vols., 1912).
2. The Religious Ceremonies and Customs of the Parsees (1922).
3. My Travels Outside Bombay (1926).
4. Elementa Persica (1915).
5. Persien in Wort und Bild (1926).
6. quatrains of Omar Khayyam (1930).
7. Études sur l'étymologie et le vocabulaire du vieux slave (2 vols., 1902-05).
8. Grammaire du vieux perse (1915).
9. Trois conférences sur les Gāthās de l'Avesta (1925).
10. Tarikh-i Moubarek-i ghazani; histoire des mongols (1911).
11. Les peintures des manuscrits orientaux de la Bibliothèque nationale (1914-20).

آفرینش زیانکار در روایات ایرانی،^{۱۳} و به‌ویژه کتاب پراهمیت ایران در زمان ساسانیان.^{۱۴}

۱۹۴۵م. درگذشت رینولد الین نیکلسون (Ranold Alleyne Nicholson، متولد ۱۸۶۸)، پژوهشگر نامدار عرفان اسلامی و ادبیات فارسی، استاد زبان عربی دانشگاه کمبریج، نویسنده تاریخ ادبیات عرب،^{۱۵} مطالعاتی در عرفان اسلامی،^{۱۶} مصحح، مترجم و شارح مثنوی مولوی.^{۱۷}

۱۹۴۵م. درگذشت فریدریش پاول تئودور زاره (Friedrich Paul Theodor Sarre، متولد ۱۸۶۵)، تاریخ‌نگار سرشناس هنر ایران و خاورمیانه، نویسنده آثار معماری ایرانی^{۱۸} و هنر ایران قدیم.^{۱۹}

۱۹۴۵م. درگذشت سِر پرسی مولزورث سایکس (Sir Percy Molesworth Sykes، متولد ۱۸۶۷)، فرستاده بریتانیا و جهانگرد که حدود ۲۵ سال در ایران زندگی کرد. نویسنده سفرنامه ژنرال سِر پرسی سایکس، ده هزار مایل در ایران یا هشت سال در ایران^{۲۰} و نیز کتاب تاریخ ایران^{۲۱} که در آن به تاریخ ایران از دوره‌های گذشته تا ۱۳۰۹ ش/ ۱۹۳۰م، برآمدن رضا شاه، پرداخته است.

۱۹۴۷م. درگذشت فرانس والرئ ماری کومون (Franz Valéry Cumont، متولد ۱۸۶۸)، متن‌شناس بلژیکی، تاریخ‌نگار مذهب و کارشناس مطالعات میتراپی، نویسنده متون و بناهای میتراپی^{۲۲} و نیز آیین پر رمز و راز میتراپی^{۲۳} و مغان یونان‌گرا^{۲۴}.

10. *Le premier homme et le premier roi dans l'histoire légendaire des Iraniens* (1917).

11. *Le regne du roi Kawadh I et le communisme Mazdakite* (1925).

12. *Les Kayanides* (1931).

13. *Essai sur la démonologie iranienne* (1941).

14. *L'Iran sous les Sassanides* (1944).

15. *The literary history of the Arabs* (1907).

16. *Studies in Islamic mysticism* (1921).

17. *Rumi's Mathnawi* (8 vols., c. 1926-40).

18. *Denkmäler persischer Baukunst* (7 vols., 1901-10).

19. *Die Kunst des alten Persiens* (1922).

20. *Ten Thousand Miles in Persia, or Eight Years in Iran* (1902).

21. *A History of Persia* (2 vols., 1915).

22. *Textes et monuments relatifs au culte de Mithra* (2 vols., 1893).

23. *Les mystères de Mithra* (2 vols. 1899).

24. *Les mages hellénisés* (1938).

ویرایش دایرةالمعارف اسلام،^۱ و متون متعدد تاریخی و نویسنده مقاله «نکاتی درباره سلجوقیان»^۲ در نشریه Acta Orientalia 3 (۱۹۲۴).

۱۹۴۳م. درگذشت ادوارد هرون آلن (Edward Heron-Allen، متولد ۱۸۶۱)، پژوهشگر بریتانیایی در زمینه‌های گوناگون، از جمله مطالعات ایرانی، نویسنده ترجمه نثر رباعیات عمر خیام^۳ و ترجمه‌ای به نظم از رباعیات بابا طاهر.^۴

۱۹۴۳م. درگذشت لارنس بینون (Laurence Binyon، متولد ۱۸۶۹)، شاعر پرکار بریتانیایی، مترجم، تاریخ‌نگار هنر، منتقد هنر شرقی و نویسنده نگارگری ایرانی سده دهم^۵ و سیر تاریخ نقاشی ایرانی.^۶

۱۹۴۳م. درگذشت لودویگ ویلهلم گایگر (Ludwig Wilhelm Geiger، متولد ۱۸۵۶)، پژوهشگر آلمانی واژه‌شناسی تاریخی متون آریایی دانشگاه مونیخ، نویسنده تمدن ایرانیان شرقی در زمان باستان،^۷ ترجمه یادگار زیران از زبان پهلوی، و همکار ارنست کوهن در ویراستاری کلیات متن‌شناسی متون ایرانی.^۸

۱۹۴۴م. درگذشت فرانتس هاینریش وایسباخ (Franz Heinrich Weissbach، متولد ۱۸۶۵)، شرق‌شناس آلمانی، کارشناس خط میخی، متخصص فارسی باستان و نویسنده خط میخی در عصر هخامنشی.^۹

۱۹۴۵م. درگذشت آرتور امانوئل کریستن سن (Arthur Emanuel Christensen، متولد ۱۸۷۵)، ایران‌شناس پرکار و مشهور دانمارکی، تاریخ‌نگار دوره ساسانی، استاد دانشگاه کپنهاگ و نویسنده کتاب نخستین انسان و نخستین شهریار در تاریخ افسانه‌ای ایرانیان،^{۱۰} سلطنت قباد و ظهور مزدک^{۱۱}، کیانیان،^{۱۲}

1. *Encyclopaedia of Islam* (1913-38).

2. *Some Remarks on the History of the Saljuks*.

3. *Rubā'iyāt of Omar Khayyām* (1898).

4. *Bābā Ṭāher* (1902).

5. *Persian Painting of the Sixteenth Century* (1930).

6. *Persian Miniature Painting* (1933).

7. *Ostiranische Kultur im Altertum* (1882; English translation as *Civilization of Eastern Iranians in ancient time*, 2 vols., 1885-86).

8. *Grundriss der iranischen Philologie* (2 vols, 1895-1904).

9. *Die Keilschriften der Achameniden* (1911).

۱۹۵۲م. درگذشت میخائیل ایوانوویچ راستوفتسف (Michael Ivanovitch Rostovtzeff، متولد ۱۸۷۰)، شرق‌شناس و تاریخ‌نگار و باستان‌شناس روسی. استاد دانشگاه ییل، نویسنده ایرانیان و یونانیان در جنوب روسیه،^{۱۴} شهرهای مسیر کاروان^{۱۵} و دورا اورپوس و هنر آن.^{۱۶}

۱۹۵۴م. درگذشت میخائیل الکساندروویچ دیاکونوف (Michail Aleksandrovich Diakonoff، متولد ۱۹۰۷)، باستان‌شناس و تاریخ‌نگار سرشناس روس در زمینه آسیای میانه کهن و خاور میانه. نویسنده تاریخ ایران باستان^{۱۷} که پس از مرگش در ۱۹۶۱ انتشار یافت.

۱۹۵۵م. درگذشت لوییس هربرت گری (Louis Herbert Gray، متولد ۱۸۷۵)، متن‌شناس آمریکایی و استاد زبان‌شناسی دانشگاه کلمبیا، نویسنده نظام آوایی هندو-ایرانی^{۱۸} و مبانی دین‌های ایران.^{۱۹}

۱۹۵۵م. درگذشت یوهانس هرتل (Johannes Hertel، متولد ۱۸۷۲)، سانسکریت‌شناس و ایران‌شناس آلمانی، استاد هندشناس دانشگاه لایپزیک، نویسنده هخامنشیان و کیانیان: مقاله‌ای درباره تاریخ ایران^{۲۰} و عصر زرتشت.^{۲۱}

۱۹۶۰م. درگذشت ویلیام مورگان شوستر (William Morgan Shuster، متولد ۱۸۷۷)، حقوق‌دان آمریکایی، کارمند دولت به‌عنوان خزانه‌دار کل، پیش از اینکه به‌سبب دسیسه روس‌ها مجبور به ترک ایران شود، ناشر و نویسنده اختناق ایران.^{۲۲}

12. *Genom Persien, Mesopotamien och Kaukasus. Reseminnen* (Memories of a Journey Through Persia, Mesopotamia and the Caucasus, 1887).
13. *Zu Land nach Indien durch Persien, Seisten, Belutschistan* (1910).
14. *Iranians and Greeks in South Russia* (1922).
15. *Caravan Cities* (1932).
16. *Dura-Europos and its Art* (1938).
17. *Ocherk Istorii Drevnego Irana* (A Sketch of the History of Ancient Iran, posthumously published, 1961).
18. *Indo-Iranian Phonology* (1902).
19. *The Foundations of the Iranian Religions* (1929).
20. *Achaemeniden und Kayaniden: ein Beitrag zur Geschichte Irans* (1924).
21. *Die Zeit Zoroasters* (1924).
22. *The Strangling of Persia...* (1912 and 1920).

۱۹۴۸م. درگذشت ارنست امیل هرتسفلد (Ernst Emil Herzfeld، متولد ۱۸۷۹)، کاشف نامدار آلمانی، باستان‌شناس، تاریخ‌نگار، زبان‌شناس و یابنده مناطق باستانی بسیاری در ایران و عراق، کاوشگر پرسپولیس (تخت جمشید)، و نویسنده بر دروازه آسیا، پایکولی، بنای یادبود و کتیبه‌ای از اوایل امپراتوری ساسانی،^۲ ایران در شرق باستان^۳ و زرتشت و جهان او.^۴

۱۹۴۸م. درگذشت استن کانو (Sten Konow، متولد ۱۸۶۷)، شرق‌شناس نروژی، یکی از بنیان‌گذاران و سردبیر نشریه *Orientalia* که پیشگام پژوهش درباره سکاهاى ختنی بود.

۱۹۵۰م. درگذشت یاسنت لویی رابینو (Hyacinth Louis Rabino، متولد ۱۸۷۷)، سیاستمدار بریتانیایی، افسر زبده و کارشناس مسائل صنعتی و نویسنده مقاله «سکه‌های شاهان ایرانی»^۵ در نشریه *Numismatic Chronicle* (۱۹۰۸) و نیز ولایات دارالمرز ایران: گیلان^۶ و همچنین سفرنامه مازندران و استرآباد.^۷

۱۹۵۲م. درگذشت رنه گروسه (René Grousset، متولد ۱۸۸۵)، تاریخ‌نگار فرانسوی، استاد مدرسه زبان‌های شرقی (École des Langues Orientales)، از بنیان‌گذاران انجمن پژوهش‌ها و هنر ایرانی (Société des études iraniennes et de l'art persan)، در ۱۹۳۰ میلادی، نویسنده تاریخ آسیا،^۸ تمدن‌های شرق،^۹ امپراتوری صحرانوردان^{۱۰} و تاریخ ارمنستان از ابتدا تا ۱۰۷۱.^{۱۱}

۱۹۵۲م. درگذشت سون آندرس هدین (Sven Andres Hedin، متولد ۱۸۶۵)، کاوشگر پرکار سوئدی که به ایران و بسیاری از دیگر مناطق آسیا سفر کرد. نویسنده خاطرات سفر به ایران، بین‌النهرین و قفقاز^{۱۲} و نیز کویرهای ایران.^{۱۳}

1. *Am Tor von Asien* (1920).
2. *Paikuli, Monument and Inscription of the Early History of the Sasanian Empire* (1924).
3. *Iran in the Ancient East* (1941).
4. *Zoroaster and his World* (2 vols., 1947).
5. *Coins of the Shahs of Persia*.
6. *Les provinces Caspiennes de la Perse: Le Guilan* (1917).
7. *Mazandaran and Astarabad* (1928).
8. *Histoire de l'Asie* (3 vols. 1921-22).
9. *Les civilisations de l'Orient* (4 vols., 1929-30).
10. *L'empire des steppes...* (1939).
11. *Histoire de l'Arménie, des origines à 1071* (1947).

معلم زبان‌های ایرانی و زبان‌های وابسته در انجمن آسیایی نیویورک (Asia Institute in New York) و دانشگاه کلمبیا.

۱۹۶۴م. درگذشت ارنست کونل (Ernst Kühnel، متولد ۱۸۸۲)، پژوهشگر آلمانی هنر اسلامی و نویسنده نگارگری در شرق اسلامی^{۱۱} و فرش کهن خاور نزدیک.

۱۹۶۶م. درگذشت ولادیمیر فئودوروویچ مینورسکی (Vladimir Fedorovich Minorsky، متولد ۱۸۷۷)، متخصص سرشناس روسی در تاریخ ایران، ادبیات و تاریخ قفقاز، استاد ایران‌شناس دانشگاه لندن، مصحح، مترجم و شارح حدود العالم^{۱۲}، نخستین اثر موجود درباره جغرافیای ایران، مصحح، مترجم و شارح تذکرة الملوك^{۱۳} اثر میرزا سمیعاً. نویسنده مقاله‌های عالمانه درباره شهرهای تبریز و تهران، و درباره کردها و لرها در ویرایش اول دائرة المعارف اسلام و نویسنده پژوهش‌هایی در تاریخ قفقاز.^{۱۴}

۱۹۶۷م. درگذشت والتر برونو هرمان هنینگ (Walter Bruno Hermann Henning، متولد ۱۹۰۸)، ایران‌شناس سرشناس، متخصص واژه‌شناسی تاریخی و استاد پژوهش‌های ایرانی دانشگاه لندن، و پس از آن دانشگاه‌های کالیفرنیا و برکلی که برخی سنگ‌نبشته‌های خوب خوانده‌نشده ایران میانه، از جمله سنگ‌نبشته‌های شاپور اول در نقش رستم، سنگ‌نبشته‌های کردیر، سنگ‌نبشته‌های نرسی در پایکولی، و سنگ‌نبشته‌های باکتریان کانیشکا در سرخ کنتل افغانستان را روشن نمود. مصحح «نماز مانوی و کتاب اعتراف»^{۱۵} و نویسنده سغدیا^{۱۶} و نیز «ایران میانه» (Mitteliranisch) در دستنامه شرق‌شناسی.^{۱۷}

۱۹۶۸م. درگذشت چارلز آمبروز استوری (Charles Ambrose Storey، متولد ۱۸۸۸)، پژوهشگر بریتانیایی در کتاب‌شناسی

۱۹۶۱م. درگذشت ارنست دیتس (Ernst Diez، متولد ۱۸۷۸)، تاریخ‌نگار اتریشی در زمینه هنر اسلام و ایران، از اعضای یک گروه اکتشافی به خراسان (۱۹۱۲-۱۹۱۴) که نتایج و مشاهدات سفرش را در دو جلد منتشر کرده است: بناهای خراسان^۱ و ایران، معماری اسلامی در خراسان.^۲

۱۹۶۱م. درگذشت جمشید جی مانکجی اونوالا (Jamshedji Maneckji Unvala، متولد ۱۸۸۸)، پژوهشگر سرشناس پارسیان هند، نویسنده مشاهداتی در دین پارت‌ها^۳ و گفتاری در گویش‌شناسی نوین فارسی: گویش لری.^۴

۱۹۶۲م. درگذشت دیوید لاکهارت رابرتسن لایمر (David Lockhart Robertson Lorimer، متولد ۱۸۷۶)، ایران‌شناس بریتانیایی، متخصص واژه‌شناسی تاریخی و گردآورنده داستان‌های محلی لری. افسر اطلاعات ارتش و نویسنده نحو گفتاری زبان پشتو^۵ و واج‌شناسی در گویش بختیاری، بدخشانی، و مدگلشتی در ایران امروز.^۶

۱۹۶۲م. درگذشت لویی ماسینیون (Louis Massignon، متولد ۱۸۸۳)، شرق‌شناس فرانسوی و اسلام‌شناس متبحر در تصوف. نویسنده رساله در منشأ اصطلاحات عرفان اسلامی^۷ و قوس زندگی منصور حلاج.^۸

۱۹۶۲م. درگذشت ویکتوریا مری سکویل-وست (Victoria Mary Sackville-West، متولد ۱۸۹۲)، شاعر و رمان‌نویس بریتانیایی، نویسنده مسافر تهران.^۹

۱۹۶۴م. درگذشت برنهارد گیگر (Bernhard Geiger، متولد ۱۸۸۱)، ایران‌شناس اتریشی، مهاجر از آلمان نازی به ایالات متحده.

10. *Miniaturmalerei im Islamischen Orient* (1922).
11. *Antique Rugs from the Near East* (with Wilhelm von Bode, English tr. by C. G. Ellis, 1984).
12. *Hodud al-'ālam* (The Regions of the World, 1937).
13. *Tadhkirat al-Muluk: A Manual of Safavid Administration* (1943).
14. *Studies in Caucasian History* (1957).
15. *Ein manichäisches Bet- und Beichtbuch* (1937).
16. *Sogdica* (1940).
17. *Handbuch der Orientalistik* (Iranistik, vol. IV, 1st section, 1958).

1. *Churasanische Baudenkmäle* (1918).
2. *Persien, islamische Baukunst in Churasan* (1923).
3. *Observations on the Religion of the Parthians* (1925).
4. *Contribution to modern Persian dialectology: the Luri and Dizfuli dialects* (1959).
5. *Syntax of Colloquial Pashtu* (1915).
6. *Phonology of the Bakhtiari, Badakhshani, and Madaglashti dialects of modern Persia* (1922).
7. *Essai sur l'origine du lexique technique de la mystique musulmane* (1922).
8. *Passion of al-Hallaj, mystic and martyr of Islam* (English tr. by H. Mason, 4 vols., 1982).
9. *Passenger to Teheran* (1926).

تذکره‌الاولیاء عطار و ۴۰۰ غزل گزیده از مولوی، با عنوان غزلیات عرفانی مولانا.^{۱۰}

۱۹۶۹م. درگذشت هنری ماسه (Henri Masse، متولد ۱۸۸۶)، پژوهشگر فرانسوی، استاد دانشگاه زبان فارسی در مدرسه ملی زبان‌های شرقی (École National des Langues Orientales)، نویسنده رساله‌ای در باب سعدی^{۱۱} و کار ابتکاری در ادبیات عامیانه فارسی، معتقدات و آداب ایرانی در ایران قدیم.^{۱۲}

۱۹۶۹م. درگذشت آرتور اپهام پوپ (Arthur Upham Pope، متولد ۱۸۸۱)، تاریخ‌نگار آمریکایی هنر و معماری ایرانی، سخنگوی فصیح و حامی هنر ایرانی، مؤسس و مدیر مؤسسه آسیایی نیویورک، ویراستار اثر مشهور سیری در هنر ایران،^{۱۳} با همکاری همسرش فیلیس آکرمن (Felix Ackerman). این کتاب در ۶ جلد بزرگ، همراه با تصاویر رنگی، در سال‌های ۱۹۳۸-۱۹۳۹ چاپ شده و چند بار تجدید چاپ شده و ضمیمه‌ای بدان افزوده شده است). او، طبق وصیتش، در اصفهان به خاک سپرده شد.

۱۹۷۰م. درگذشت کای بار (Kaj Barr، متولد ۱۸۹۶)، کارشناس متون کلاسیک و ایران‌شناس دانمارکی، استاد دانشگاه کپنهاک و نویسنده قطعاتی از ترجمه پهلوی مزامیر،^{۱۴} بر اساس مقالات فریدریش کارل آندرئاس.

۱۹۷۰م. درگذشت ولادیمیر آکسی‌یه‌ویچ ایوانف (Vladimir Alekseevich Ivanow، متولد ۱۸۸۶)، شرق‌شناس روسی و چهره‌ای نامدار در مطالعات اسماعیلیه، دستیار کتابدار نسخه‌های خطی شرقی موزه آسیایی سنت پترزبورگ و نویسنده راهنمای ادبیات اسماعیلیه^{۱۵} و ادبیات اسماعیلی: بررسی کتاب‌شناختی.^{۱۶}

۱۹۷۰م. درگذشت هاینریش فرانثس یوزف یونکر (Heinrich Franz Josef Junker، متولد ۱۸۸۹)، اهل آلمان، متن‌شناس و

ایران، استاد دانشگاه کمبریج، و نویسنده ادبیات فارسی بر مبنای تألیف استوری.^۱

۱۹۶۸م. درگذشت مارشال گودوین سیمز هاجسن (Marshall Goodwin Simms Hodgson، متولد ۱۹۲۲)، تاریخ‌نگار اسلام که بر اهمیت فرهنگ ایرانی و رنسانس آن در تاریخ اسلام تأکید کرد. استاد دانشگاه شیکاگو و نویسنده آوازه اسلام: وجدان و تاریخ در تمدن جهانی.^۲

۱۹۶۸م. درگذشت یان ریپکا (Jan Rypka، متولد ۱۸۸۶)، تاریخ‌نگار ادبیات فارسی اهل چک و نویسنده مشهور تاریخ ادبیات ایران.^۳

۱۹۶۸م. درگذشت اوتاکار کلیما (Otakar Klima، متولد ۱۹۰۸)، پژوهشگر مطالعات ایرانی اهل چک، و نویسنده مزدک: تاریخ جنبش اجتماعی در ایران ساسانی^۴ و تاریخچه مکتب مزدک یا تاریخ جنبش مزدکیان.^۵

۱۹۶۸م. درگذشت آکساندر آرنولد وویچ فریمان (Aleksandr Arnoldovich Freiman، متولد ۱۸۷۹)، ایران‌شناس روسی، متن‌شناس، بنیان‌گذار و متفکر مکتب روسی روش تطبیقی-تاریخی زبان‌شناسی فارسی، پیشگام در مطالعات خوارزمی و نویسنده زبان خوارزمی.^۶

۱۹۶۹م. درگذشت آرتور جان آربری (Arthur J. Arberry، متولد ۱۹۰۵)، عرب‌شناس و ایران‌شناس بریتانیایی، تاریخ‌نگار ادبیات فارسی، استاد زبان عربی در دانشگاه کمبریج، مترجم متون ادبیات فارسی و عربی، مترجم دقیق قرآن به زبان انگلیسی (۱۹۵۵)، نویسنده میراث ایران،^۷ مترجم پنجاه غزل از حافظ (فارسی-انگلیسی)^۸ و متون کلاسیک فارسی^۹ و مترجم گزیده

1. *Persian Literature: A Bio-bibliographical Survey* (1927-90).
2. *The Venture of Islam: Conscience and History in a World Civilization* (3 vols, 1975-77).
3. *History of Iranian Literature* (English tr. edited by Karl Jahn, 1968).
4. *Mazdak: Geschichte einer sozialen Bewegung im sassanidischen Persien* (1957).
5. *Beiträge zur Geschichte des Mazdakismus* (1977).
6. *Khorezmiskii yazyk* (1951).
7. *The Legacy of Persia* (1953).
8. *Fifty Poems of Hāfız* (1947).
9. *Classical Persian Literature* (1958).

10. *Mystical Poems of Rumi* (2 vols., 1968-79).

11. *Essai sur le poète Saadi* (1919).

12. *Croyances et coutumes persanes, suivies de contes et chansons populaires* (2 vols., 1938).

13. *A Survey of Persian Art*.

14. *Bruchstücke einer Pehlevi-Übersetzung der Psalmen* (1933).

15. *A Guide to Ismaili Literature* (1933).

16. *Ismaili Literature: A Bibliographical Survey* (1963).

پژوهشگر مطالعات ایرانی. استاد دانشگاه هامبورگ و نویسنده فرهنگ پهلویک.^۱

۱۹۷۲م. درگذشت رودلف گلپکه (Rudolf Gelpke، متولد ۱۹۲۸)، دانشمند سوئیسی، نویسنده و مترجم زبان و ادبیات فارسی از جمله داستان لیلی و مجنون.^۲

۱۹۷۴م. درگذشت هنریک ساموئل نیبرگ (Henrik Samuel Nyberg، متولد ۱۸۸۹)، محقق سرشناس سوئدی مطالعات سامی و ایرانی، استاد دانشگاه اوپسالا، نویسنده راهنمای زبان پهلوی.^۳

۱۹۷۴م. درگذشت رابرت چارلز زینر (Zaehner Robert Charles، متولد ۱۹۱۳)، دانشمند بریتانیایی در زمینه زرتشت و ادیان هندی، سیاستمدار، استاد دانشگاه آکسفورد، نویسنده تعالیم مغان: گفتاری چند در معتقدات زرتشتیان،^۴ عرفان هندو و اسلامی،^۵ طلوع و غروب زرتشتی‌گری^۶ و معمای زرتشتی‌گری.^۷

۱۹۷۶م. درگذشت امیل بنونیست (Emil Benveniste، متولد ۱۹۰۲)، هندو-اروپایی‌شناس و ایران‌شناس بلندآوازه فرانسوی، از بزرگ‌ترین زبان‌شناسان دوران خود، نویسنده آثار متعدد درباره زبان‌های کهن و میانه ایران، از جمله ویرایش و تکمیل دستور زبان فارسی کهن،^۸ اثر میّه، نویسنده واژگان نهادهای هندو-اروپایی^۹ و مطالعات سغدی.^{۱۰}

۱۹۷۷م. درگذشت یوسیف میخاییلوویچ اُرانسکی (Iosif Mikhailovich Oranskii، متولد ۱۹۲۳)، زبان‌شناس نامدار روسی،

متخصص زبان‌های ایرانی و نویسنده کتاب زبان‌های ایرانی^{۱۱} این کتاب را ژویس بلوبه زبان فرانسه ترجمه کرده است.^{۱۲}

۱۹۷۷م. درگذشت باباجان غفوروف (Babajan (Bobodzhan Gafurovich Gafurov، متولد ۱۹۰۸)، رئیس حزب کمونیست تاجیکستان برای مدتی، حامی و دوستدار تاریخ و ادبیات تاجیکستان، عضو شورای بین‌المللی دانشنامه ایرانیکا.

۱۹۷۸م. درگذشت گئورگ مورگن اشتیرنه (Georg Valentin Morgenstierne، متولد ۱۸۹۲)، متن‌شناس نامدار نروژی، کارشناس زبان‌ها و گویش‌های شرقی ایران، استاد دانشگاه اوسلو و عضو کمیته مشاوران بین‌المللی دانشنامه ایرانیکا، نویسنده زبان‌های مرزی ایران و هند^{۱۳} و زبان‌های ایرانی-داری.^{۱۴}

۱۹۷۸م. درگذشت جان اندرو بویل (John Adrew Boyle، متولد ۱۹۱۶)، شرق‌شناس بریتانیایی، تاریخ‌نگار ایران و مترجم گزیده‌ای از کتاب جامع التواریخ رشیدالدین و ویراستار جلد پنجم از تاریخ ایران کمبریج.

۱۹۷۸م. درگذشت هانری کوربن (Henry Corbin، متولد ۱۹۰۳)، ایران‌شناس سرشناس فرانسوی، فیلسوف، مصحح برخی متون فارسی، معروف به روش‌نگر نقش ایران در تحولات تفکر اسلامی، نویسنده ابن‌سینا و تمثیل عرفانی^{۱۵} و انسان نورانی در تصوف ایرانی.^{۱۶}

۱۹۷۹م. درگذشت ریچارد اتینگهاوزن (Richard Ettinghausen، متولد ۱۹۰۶)، کارشناس سرشناس آلمانی در حوزه هنر اسلامی و ایرانی، استاد هنر اسلامی دانشگاه نیویورک، رئیس شورای بخش هنر اسلامی در موزه هنر متروپولیتن نیویورک، نویسنده کتاب از روم شرقی تا ایران ساسانی و جهان اسلام: سه صورت از تأثیر هنری^{۱۷} و ویراستار قله‌های درخشان هنر

11. *Iranske yazyki* (1963).
12. *Les langues iraniennes* (1977).
13. *Indo-Iranian Frontier Languages* (3 vols., 1929-67).
14. *Irano-Dardica* (1973).
15. *Avicenne et le récit visionnaire* (1954).
16. *L'homme de lumière dans le soufisme iranien* (1971).
17. *From Byzantium to Sasanian Iran and the Islamic World: Three Modes of Artistic Influence* (1972).

1. *Frahang i Pahlavik* (1912).
2. *The story of Layla and Majnun* (1966).
3. *Hilfsbuch des Pehlevi* (2 vols., 1928-31; English revised version as *A Manual of Pahlavi*, 2 vols., 1964-74).
4. *Teachings of the Magi: a compendium of Zoroastrian beliefs* (1956).
5. *Hindu and Muslim Mysticism* (1960).
6. *Dawn and Twilight of Zoroastrianism* (1961).
7. *Zurvan, a Zoroastrian dilemma* (1955).
8. *Grammaire du vieux-perse* (1931).
9. *Le vocabulaire des institutions indo-européennes* (1969).
10. *Études sogdiennes* (1979).

ایرانی^۱ با همکاری احسان یارشاطر.

۱۹۷۹م. درگذشت سسیل جان ادموندز (Cecil John Edmonds، متولد ۱۸۸۹)، سیاستمدار بریتانیایی که مقاله‌های او حاوی مکاتبات شخصی و یادداشت‌هایش درباره قباثل کردستان در طول شصت سال خدمتش در عراق و ایران (۱۹۱۳-۱۹۷۷) است؛ همچنین نویسنده کردها، ترک‌ها، عرب‌ها.^۲

۱۹۷۹م. درگذشت جورج گلن کمرون (George Glenn Cameron، متولد ۱۹۰۵)، متن‌شناس و تاریخ‌نگار آمریکایی، بنیان‌گذار بخش مطالعات خاور نزدیک در دانشگاه میشیگان، نویسنده گنجینه لوح‌های تخت جمشید.^۳

۱۹۷۹م. درگذشت رومن گیرشمن (Roman Ghirshman، متولد ۱۸۹۵)، باستان‌شناس سرشناس فرانسوی و تاریخ‌نگار هنر و معماری ایران قبل از اسلام، رییس هیئت باستان‌شناسی فرانسه در ایران (۱۳۱۰-۱۳۵۱ ش/۱۹۳۱-۱۹۷۲م)، کاوشگر در شوش و مناطق دیگر، نویسنده آثار متعددی در زمینه هنر ایرانیان قبل از اسلام، از جمله ایران از آغاز تا اسلام،^۴ هنر ایران در دوران پارتی و ساسانی^۵ و هنر ایران در دوران ماد و هخامنشی.^۶

۱۹۸۰م. درگذشت ریچارد تردول هالوک (Richard Treadwell Hallock، متولد ۱۹۰۶)، آشورشناس، عیلام‌شناس، استاد دانشگاه شیکاگو و پژوهشگر انجمن شرقی. او موفق شد بخش عمده لوح‌های عیلامی تخت جمشید را بخواند. نویسنده لوح‌های استحکامات تخت جمشید.^۷

۱۹۸۰م. درگذشت چارلز کرل ویلکینسون (Charles Kyrle Wilkinson، متولد ۱۸۹۷)، پژوهشگر هنر اسلامی و ایرانی، سرپرست بخش هنر خاور میانه باستان در موزه متروپولیتن نیویورک، کاوشگر در نیشاپور، نویسنده نیشاپور: سفالگری دوره اولیه اسلامی^۸ و نیشاپور: برخی از بناهای اولیه تزینات آنها.^۹

۱۹۸۶م. درگذشت مارک یان درسدن (Mark Jan Dresden، متولد ۱۹۱۱)، ایران‌شناس آمریکایی هلندی‌تبار، متن‌شناس، متخصص زبان‌های ایران میانه، و استاد مطالعات ایرانی در دانشگاه پنسیلوانیا، ویراستار دینکرت: متنی پهلوی.^{۱۰}

۱۹۸۶م. درگذشت ژرژ دومزیل (Georges Dumezil، متولد ۱۹۸۹)، متن‌شناس پرکار فرانسوی، تاریخ‌نگار دین، مشهور

۱۹۷۹م. درگذشت سسیل جان ادموندز (Cecil John Edmonds، متولد ۱۸۸۹)، سیاستمدار بریتانیایی که مقاله‌های او حاوی مکاتبات شخصی و یادداشت‌هایش درباره قباثل کردستان در طول شصت سال خدمتش در عراق و ایران (۱۹۱۳-۱۹۷۷) است؛ همچنین نویسنده کردها، ترک‌ها، عرب‌ها.^۲

۱۹۷۹م. درگذشت جورج گلن کمرون (George Glenn Cameron، متولد ۱۹۰۵)، متن‌شناس و تاریخ‌نگار آمریکایی، بنیان‌گذار بخش مطالعات خاور نزدیک در دانشگاه میشیگان، نویسنده گنجینه لوح‌های تخت جمشید.^۳

۱۹۷۹م. درگذشت رومن گیرشمن (Roman Ghirshman، متولد ۱۸۹۵)، باستان‌شناس سرشناس فرانسوی و تاریخ‌نگار هنر و معماری ایران قبل از اسلام، رییس هیئت باستان‌شناسی فرانسه در ایران (۱۳۱۰-۱۳۵۱ ش/۱۹۳۱-۱۹۷۲م)، کاوشگر در شوش و مناطق دیگر، نویسنده آثار متعددی در زمینه هنر ایرانیان قبل از اسلام، از جمله ایران از آغاز تا اسلام،^۴ هنر ایران در دوران پارتی و ساسانی^۵ و هنر ایران در دوران ماد و هخامنشی.^۶

۱۹۸۰م. درگذشت ریچارد تردول هالوک (Richard Treadwell Hallock، متولد ۱۹۰۶)، آشورشناس، عیلام‌شناس، استاد دانشگاه شیکاگو و پژوهشگر انجمن شرقی. او موفق شد بخش عمده لوح‌های عیلامی تخت جمشید را بخواند. نویسنده لوح‌های استحکامات تخت جمشید.^۷

۱۹۸۴م. درگذشت لارنس پل الول ساتن (Laurence Paul Elwell-Sutton، متولد ۱۹۱۲)، پژوهشگر بریتانیایی در حوزه ایران دوره اسلامی. استاد دانشگاه ادینبورو و نویسنده ایران نو،^۸ نفت ایران: پژوهشی در سیاست قدرت،^۹ عروض فارسی^{۱۰} و

11. *A Bibliographical Guide to Iran* (1983).

12. *Vafsi Folk Tales* (2004).

13. *Lost Treasures of Persia: Persian art in the Hermitage Museum* (1st US ed., 1996).

14. *Geschichte Gazan-Han's aus dem Ta'rih-i-mubarak-i-Gazani des Rashid al-Din* (1940).

15. *Die Geschichte der Oguzen des Rašid ad-Din* (1969).

16. *Nishapur: pottery of the early Islamic period* (1973).

17. *Nishapur: some early Islamic buildings and their decoration* (1986).

18. *Denkart: a Pahlavi text* (1966).

1. *Highlights of Persian Art* (1979).

2. *Kurds, Turks, and Arabs* (1957).

3. *Persepolis Treasury Tablets* (1948).

4. *Iran, des origines à l'Islam* (1951).

5. *Parthes et Sassanides* (1962).

6. *Perses. Proto-iraniens. Mèdes-Achéménides* (1963).

7. *Persepolis Fortification Tablets* (1969).

8. *Modern Iran* (1944).

9. *Persian Oil: a study in power politics* (1955).

10. *The Persian Metres* (1976).

آشورشناسی، استاد متن‌شناس متون شرقی در دانشگاه ورتسبورگ، او در علم اشتقاق اسامی خاص، واژه‌نگاری، و گویش‌های ایرانی قلم می‌زد، نویسنده پژوهش در جای‌نام‌های ایران (Iranische Ortsnamenstudien, ۱۹۸۷)، نام دماوند^۶ و نویسنده فرهنگ بسیار دقیق و موثق واژه‌نامه آلمانی-فارسی^۷ که ناتمام ماند.

۱۹۹۰م. درگذشت برتولد اشپولر (Bertold Spuler, متولد ۱۹۱۱)، مورخ نامدار آلمانی در تاریخ ایران، آسیای میانه و مغولان، استاد دانشگاه هامبورگ، نویسنده تاریخ مغول در ایران، سیاست حکومت و فرهنگ دوره ایلخانان^۸ و تاریخ ایران در قرون نخستین اسلامی،^۹ سرپرست و مدیر مجموعه ارزشمند و چندجلدی راهنمای مطالعات شرقی.^{۱۰}

۱۹۹۲م. درگذشت والتر هینتس (Walther Hinz, متولد ۱۹۰۶)، ایران‌شناس آلمانی، با علائق گسترده، مانند فارسی باستان، تاریخ ایران و زبان عیلامی. استاد دانشگاه گوتینگن، نویسنده سفرنامه والتر هینتس^{۱۱} و یافته‌های تازه از ایران باستان^{۱۲} و داریوش و ایرانیان: تاریخ فرهنگ و تمدن هخامنشیان.^{۱۳}

۱۹۹۳م. درگذشت آنه ماری فون گابین (Annemarie Von Gabain, متولد ۱۹۰۱)، پژوهشگر آلمانی مطالعات آسیای میانه و ترکی که آثار متعددی درباره جنبه‌های مختلف ارتباط ایرانیان و ترک‌ها نگاشته است.

۱۹۹۳م. درگذشت لویی واندنبرگ (Louis Vanden Berghe, متولد ۱۹۲۳) باستان‌شناس بلژیکی که تعدادی از آثار باستانی پیش از اسلام را در استان فارس شناسایی کرد. نویسنده کتاب‌شناسی تحلیلی باستان‌شناسی ایران باستان.^{۱۴}

6. *Der Name Demawend* (1988).
7. *Deutsch-Persisches Wörterbuch* (1959-71).
8. *Die Mongolen in Iran* (1939).
9. *Iran in frühislamischer Zeit* (1952).
10. *Handbuch der Orientalistik*.
11. *Iranische Reise. Eine Forschungsfahrt durch das heutige Persien* (1938).
12. *Altiranische Funde und Forschungen* (1969).
13. *Darius und die Perser. Eine Kulturgeschichte der Achämeniden* (2 vols., 1976-79).
14. *Bibliographie analytique de l'archéologie de l'Iran ancien* (1979).

برای نظریه ساختار سه‌گانه جوامع هندو-اروپایی و نظریه سه کارکرد اجتماعی نامتغیر، نویسنده تولد فرشتگان (مشرتی، مریخ، کویرینوس، سوم) رساله‌ای درباره شکل‌گیری الهیات زرتشتی^۱ مرتبط با امشاسپندان. او همچنین درباره حکایت Nard Ossetic نگاشته است.

۱۹۸۶م. درگذشت موریس اسون دیماند (Maurice Sven Dimand, متولد ۱۸۹۲)، تاریخ‌نگار هنر و متصدی بخش هنرهای خاور نزدیک موزه متروپولیتن نیویورک، نویسنده دستنامه صنایع اسلامی.^۲

۱۹۸۶م. درگذشت اتو هلموت ولفگانگ لنتس (Otto Helmut Wolfgang Lentz, متولد ۱۹۰۰)، ایران‌شناس آلمانی و متخصص گویش‌های فارسی میانه و جدید و دین ایرانی، استاد ایران‌شناسی دانشگاه هامبورگ، نویسنده مقاله‌های «لایه‌های فرهنگی دره‌های پامیر در آیین زبان»، در نشریه ZDMG (ش ۸۴، ۱۹۳۰)، «از گات‌های زرتشتی چه می‌دانیم؟» در همان نشریه (ش ۱۰۵، ۱۹۵۵).

۱۹۸۸م. درگذشت آلساندرو باوزانی (Alessandro Bausani, متولد ۱۹۲۱)، ایتالیایی مشهور چندزبانه، متخصص تاریخ ادبیات، دین و فرهنگ ایران و فرهنگ و ادبیات برخی ملت‌های مسلمان دیگر مانند اردو، سند و اندونزیایی. استاد دانشگاه رم، نویسنده دین در ایران،^۳ تاریخ ادبیات فارسی^۴ با همکاری آنتونیو پالیارو (Antonino Pagliaro)، و ایرانیان، از نخستین روزهای سده بیستم.^۵

۱۹۸۹م. درگذشت بزیل گری (Basil Gray, متولد ۱۹۰۴)، تاریخ‌نگار هنر بریتانیایی، مجموعه‌دار عتیقه‌های شرقی در موزه بریتانیا (لندن)، نویسنده نقاشی ایرانی (Persian Painting, ۱۹۶۱).

۱۹۸۹م. درگذشت ویلهلم آیلرز (Wilhelm Eilers, متولد ۱۹۰۶)، پژوهشگر سرشناس آلمانی در زمینه‌های ایران‌شناسی،

1. *Naissance d'archanges (Jupiter, Mars, Quirinus, III) Essai sur la formation de la théologie zoroastrienne* (1945).
2. *A Handbook of Muhammadan Art* (1947).
3. *Persia Religiosa* (1959; English tr. as Religion in Iran, 2000).
4. *Storia della Letteratura persiana* (1960).
5. *The Persians, from the earliest days to the twentieth century* (English tr., 1971).

تیموری در ایران و توران.^{۱۲}

۱۹۹۷م. درگذشت جان دیوید یوهانانان (John David Yohannan، متولد ۱۹۱۱)، پژوهشگر آمریکایی، استاد زبان و ادبیات انگلیسی و ادبیات تطبیقی دانشگاه نیویورک، نویسنده شعر فارسی در انگلستان و آمریکا^{۱۳} و سعدی شاعر.^{۱۴}

۱۹۹۸م. درگذشت فریتس مایر (Fritz Meier، متولد ۱۹۱۲)، پژوهشگر سرشناس سویسی در عرفان ایرانی و اسلامی، نویسنده دو رساله در باب نقش‌بندیه^{۱۵} و سنگ بناهای معارف اسلامی (منتخبی از مقالات علوم اسلامی).^{۱۶}

۱۹۹۹م. درگذشت ایگور میخائیلوویچ دیاکونوف (Igor Mikhailovich Diakonov، متولد ۱۹۱۵)، تاریخ‌نگار نامدار روسی، پژوهشگر تاریخ و متن‌شناس متون ایرانی و خاور میانه باستان، نویسنده تاریخ ماد.^{۱۷}

۲۰۰۱م. درگذشت رونالد اریک امریک (Ronald Eric Emmerick، متولد ۱۹۳۷)، ایران‌شناس و متن‌شناس استرالیایی، متخصص زبان ختنی، استاد ایران‌شناسی دانشگاه هامبورگ، ویراستار و مترجم کتاب *زَمبِستا*: شعری به زبان ختنی درباره دین بودایی^{۱۸} و مؤلف راهنمای ادبیات ختنی.^{۱۹}

۲۰۰۱م. درگذشت دیوید نیل مکنزی (David Neil Mackenzie، متولد ۱۹۲۶)، ایران‌شناس و متن‌شناس بریتانیایی، استاد دانشگاه گوتینگن، متخصص فارسی میانه، خوارزمی و کردی، نویسنده مطالعاتی در گویش کردی^{۲۰} و فرهنگ کوچک زبان پهلوی.^{۲۱}

۲۰۰۱م. درگذشت واسیلی ایوانوویچ آبایف (Vasilii Ivanovich Abaev، متولد ۱۹۰۰)، زبان‌شناس اهل اتحاد شوروی، متخصص در زبان آسی و تحول زبان‌های ایرانی، به‌ویژه زبان آسی،

۱۹۹۴م. درگذشت ادیت پورادا (Edith Porada، متولد ۱۹۱۲)، تاریخ‌نگار اتریشی، تاریخ‌نگار هنر خاور میانه باستان، استاد دانشگاه کلمبیا و نویسنده هنر ایران باستان.^۱

۱۹۹۵م. درگذشت پتر کالمایر (Peter Calmeyer، متولد ۱۹۳۰)، باستان‌شناسی آلمانی، تاریخ‌نگار هنر ایران، و معاون رییس موسسه باستان‌شناسی آلمان، شعبه تهران، نویسنده برنزهای قابل تاریخ‌گذاری لرستان و کرمانشاه.^۲

۱۹۹۶م. درگذشت سر هرولد والتر بیلی (Sir Harold Walter Bailey، متولد ۱۸۹۹)، ایران‌شناس، هند و اروپایی‌شناس پرکار و معروف بریتانیایی، زبان‌شناس خارق‌العاده، استاد سانسکریت دانشگاه کمبریج، عضو کمیته مشاوران دانشنامه ایرانیکا، بنیان‌گذار اصلی بنیاد ایران و هند باستان، مشهور از جنبه گستره آثارش درباره زبان سکایی ختن، از زبان‌های ایران میانه، نویسنده واژه‌نامه ختن سکایی^۳ و فرهنگ سکایی در میان ایرانیان قدیم.^۴

۱۹۹۶م. درگذشت گئو ویدن‌گرن (Geo Widengren، متولد ۱۹۰۷)، متن‌شناس سوئدی، تاریخ‌نگار ادیان ایران، استاد دانشگاه اوپسالا، نویسنده عناصر میان رودی در مانویت،^۵ برخورد فرهنگ ایرانی و سامی در دوره اشکانی،^۶ مانی و تعلیمات او^۷ و دین‌های ایران.^۸

۱۹۹۷م. درگذشت دونالد نیوتن ویلبر (Donald Newton Wilber، متولد ۱۹۰۷)، نویسنده، پژوهشگر، باستان‌شناس، عضو سازمان سیا (۱۹۴۸-۱۹۷۰)، نویسنده معماری اسلامی ایران در دوره ایلخانان،^۹ باغ‌های ایران و کوشک‌های آن،^{۱۰} ایران: گذشته و حال، از سلطنت پهلوی تا جمهوری اسلامی^{۱۱} و معماری

12. *The Timurid Architecture of Iran and Turan* (1988).

13. *Persian Poetry in England and America* (1977).

14. *The Poet Sa'di* (1987).

15. *Zwei Abhandlungen über die Naqshbandiyya* (1994).

16. *Essays on Islamic piety and mysticism* (English tr., 1999).

17. *Istorja Midii* (1956).

18. *The Book of Zambasta: a Khotanese poem on Buddhism* (1968).

19. *A guide to the literature of Khotan* (1979).

20. *Kurdish Dialect Studies* (2 vols., 1961-62).

21. *A Concise Pahlavi Dictionary* (1971).

1. *The Art of Ancient Iran* (1965).

2. *Datierbare Bronzen aus Luristan und Kirmanshah* (1969).

3. *Dictionary of Khotan Saka* (1979).

4. *The Culture of the Sakas in Ancient Iranian Khotan* (1982).

5. *Mesopotamian elements in Manichaeism* (1946).

6. *Iranisch-semitische Kulturbegegnung in parthischer Zeit* (1960).

7. *Mani und der Manichaeismus* (1961).

8. *Die Religionen Irans* (1965).

9. *Architecture of Islamic Iran: the Ilkhanid period* (1955).

10. *Persian Gardens and Garden Pavilions* (1962).

11. *Iran: Past and Present, from Monarchy to Islamic Republic* (revised edition, 1981).

۲۰۰۵م. درگذشت سردنيس رایت (Denis Wright، متولد ۱۹۱۱)، سیاستمدار و پژوهشگر، سفیر بریتانیا در ایران (۱۹۶۳-۱۹۷۱)، از همکاران دانشنامه ایرانیکا و نویسنده انگلیسی‌ها در میان ایرانیان^۱ و ایرانی‌ها در میان انگلیسی‌ها.^{۱۱}

10. *The English amongst the persians* (1977).

11. *The Persians amongst the English* (1978).

نویسنده حماسه نرت^۱ و واژه‌نامه روسی-آسی.^۲

۲۰۰۱م. درگذشت ایلیا گرشویچ (Ilya Gershevitch، متولد ۱۹۱۴)، ایران‌شناس بریتانیایی روسی‌الصل، متن‌شناس و مدافع سرسخت نظریه والتر برونو هنینگ در تاریخ زرتشت (حدود سده ششم پیش از میلاد) و طرح آوانویسی زبان اوستایی بارتولومه، دانشیار زبان‌های ایرانی باستان دانشگاه کمبریج، نویسنده سرودهای اوستایی برای مهر.^۳

۲۰۰۲م. درگذشت جس پیتر آسموسن (Jes Peter Asmussen، متولد ۱۹۲۸)، دانشمند دانمارکی، متن‌شناس متون فارسی و ادیان ایرانی، استاد مطالعات ایرانی دانشگاه کپنهاک و نویسنده خواست و انیفت: مطالعات مانی‌شناسی^۴ و ادبیات مانوی.^۵

۲۰۰۲م. درگذشت تحسین یازجیحی (Tahsin Yazici، متولد ۱۹۲۳)، پژوهشگر و تاریخ‌نگار ترک، از ویراستاران دائرةالمعارف اسلام (Islam Ansiklopedisi)، و از ویراستاران مشاور دانشنامه ایرانیکادر موضوعات مشترک ایرانی-ترکی.

۲۰۰۳م. درگذشت آنه‌ماری شیمل (Annemarie Schimmel، متولد ۱۹۲۲)، پژوهشگر ادبیات و عرفان اسلامی، شاعر، تاریخ‌نگار هنر (خوشنویسی)، که علایق پژوهشی او ادبیات فارسی، ترکی، عربی و اردو است. نویسنده ابعاد عرفانی اسلام،^۶ شکوه شمس: سیری در آثار و افکار مولانا جلال‌الدین رومی،^۷ و گل و ستاره: دنیای تصویرها در شعر فارسی.^۸

۲۰۰۳م. درگذشت گرهارد دورفر (Gerhard Doerfer، متولد ۱۹۲۰)، کارشناس مشهور آلمانی در حوزه زبان‌های ترکی و مغولی و نویسنده عناصر ترکی و مغولی در فارسی جدید.^۹

1. *Nartovskii epos* (1945).
2. *Russko-osevinski slovar* (1950).
3. *The Avestan Hymn to Mithra* (1959).
4. *Xuāstvānīft. Studies in Manichaeism* (1965).
5. *Manichaean Literature* (1975).
6. *Mystical Dimensions of Islam* (1975).
7. *Triumphal Sun: a study of the works of Jalaloddin Rumi* (1978).
8. *A Two-Colored Brocade: The Imagery of Persian Poetry* (1992).
9. *Turkische und mongolische Elemente im Neupersischen* (4 vols., 1963-75).

گزشتار